

E martë
5 maj 2020

Viti XX
nr 164

Çmimi
30 L / 1 euro

E pavarur,
periodike

www.shqiperia-etnike.com
shqiperia_etnike@yahoo.com

English, page 14-15

Drejtor
Sokol Pepushaj

**KUSH JANË SH-
QIPTARËT ...**

Zef Gjeta
faqe 3

**PSE ILIR
META TËRB-
OHET ...**

Sokol Pepushaj
faqe 2

**EUROPA -
MËSIMI KI-
NEZE...**

Alfred Papuçiu
faqe 9

Pse Ilir Meta tërbohët sa herë që Amerika flet për peshq

Sa e thjeshtë është të thuhet se Ilir Meta nuk është figura, morali, kultura e shqipfolësve. Pikërisht pse është kaq e thjeshtë, është po kaq e koklavitur sjellja banale e Presidentit të Republikës kundër perëndimorëve, veçmas kundër amerikanëve, sa herë përmenden peshqit.

Është nën akuzë për pasuri të pajustificuara, është shëmbull arrogance dhe ironie deri në harbutllëk, presidenti ynë. Pak të nxehet debati për drejtësi, për testim të “ingranazheve” të shtetit drejt një ndarjeje me të shkuarën, duke marrë iniciativë konkrete në rrafshin politik, ekonomik dhe social, Meta, i trëmbur pikërisht nga sistemi i drejtësisë, bëhet bishë e gjuan sa andej-këndej, me akuza e kërcënime, deri në kufijtë ekstrem të banalitetit.

faqe 2

Conflicts and usuries are causing many victims

A small crossing alley in the Perlat Rexhepi neighborhood of Shkodra has become the reason for contention between two families. Both families claim that they have the right to pass in that part of the land, about 1 meter wide and about 10 meters long. A Serb, who left Albania for Montenegro, had sold two houses and now two Albanian families are arguing over who owns a small plot of land between the two buildings. The dispute has degenerated ... **page 14.**

The documentary on CNN, the 12-years old: How I was trafficked

ROZA WAS DECEIVED BY HER BOYFRIEND, THE FATHER IN LAW RAPED HER.

The tutor was freed by the judge, his uncle and bought a three floor house in the village.

“The traffickers wanted me dead”. This is what the author of a documentary on the history of trafficking for prostitution of a 12 years old Albanian, Mimi Charakova, reported in an interview released to CNN. Her documentary was firstly transmitted in London, while on December of the last year got the Courage Prize of the Human Rights International Festival in New York. The history, already international, tells the story ... **page 15**

Pse Ilir Meta tërbohohet sa herë që Amerika flet për peshq

**Shkruan
Sokol Pepushaj**

Sa e thjeshtë është të thuash se Ilir Meta nuk është figura, morali, kultura e shqipfolësve. Pikërisht pse është kaq e thjeshtë, është po kaq e koklavitur sjellja banale e Presidentit të Republikës kundër perëndimorëve, veçmas kundër amerikanëve, sa herë përmenden peshqit.

Është nën akuzë për pasuri të pa-justifikuar, është shëmbull arrogance dhe ironie deri në harbutllëk, presidenti ynë. Pak të nxehet debati për drejtësi, për testim të “ingranazheve” të shtetit drejt një ndarjeje me të shkuarën, duke marrë iniciativa konkrete në rrafshin politik, ekonomik dhe social, Meta, i trëmbur pikërisht nga sistemi i drejtësisë, bëhet bishë e gjuan sa andej-kënde, me akuza e kërcënime, deri në kufijtë ekstrem të banalitetit.

Të ngjan si papagall i Kim Jong Un-it sa herë “bisedon” për perëndimorët.

Në një politikë copa-copa, nën peshën e rëndë të akuzave dhe momenteve, ku gati gjithë shqiptarët nuk e duan për presidentin e tyre, ai e ka lëshuar pa frëna budallallëkun e tij prej mëkatari, që as nuk ka ku rrëfëhet, as nuk ka kujt i kërkon ndihmë.

Ka aq mëkate, sa populli shpërthen haptas kundër tij në rrjetet sociale. Po kështu, ka vite që ndërkombëtarët lexueshëm as e duan, as e takojnë.

Si kurrë dhe si askund në Botë, qeveria e ka pengesë të fortë në reformat e drejtësisë dhe integritetit euro-atlantik, bash kreun e shtetit.

As opozita, nuk është e zonja ta ofrojë, pasi në heshtje ka frikë. Amerikanët dhe iniciativat e perëndimit që i kanë sytë katër e veshët pipëz për çdo lëvizje, në këtë pranverë ku është premtuar arrestimi i “peshqve të mëdhenj”, e kanë sulmuar aq rëndë, sa nuk ka logjikë të mos veprojnë drejtësia.

Ajo që të grish logjikën, është sjellja me institucionin e Presidentit sikur ai e ka pronë private. Po kaq paradoksale

shfaqet heshtja e të gjithë aktorëve, ku ngjan se zëmërimi i presidentit është zëmërimi i Perëndisë. Edhe kur Meta deklaroi botërisht se “nuk ka perëndi të më çojë përpara drejtësisë”, të gjithë heshtën, si me magji.

Në thellësi të logjikës dhe në respekt të së vërtetës, askush nuk e do dhe askush nuk e sulmon. Frika është ngritur në institucion, në kult.

As kur Presidenti lëshon “autokolonat e blinduara” kundër qeverisë, si me thënë kode sulmesh deri me armatim, apo thirrje popullore për të rrëzuar qeverinë e parlamentin, nuk ndihet asnjë zë.

Të gjithë tkurren, pasi Meta konsiderohet jo vetëm një i pasur deri në pabesuesmëri, por edhe një i “çmëndur” që nuk i dorëzohet i gjallë drejtësisë.

Sa herë afrohen pranga për “peshq të mëdhenj”, Ilir Meta tërbohohet, merr zabitët e tij e kapërcen male, sa në Shqipëri sa në Kosovë. Nga atje bën ca si punë magjish prej dervishi që duhet t’i dëshifrojë Edi Rama.

Kur presidenti del me qen, Edi Rama duhet ta dijë pse, kur ka afër një maçok apo një dash, prapë Rama duhet të kuptojë mesazhin.

Nëse nuk ka ngjarë deri sot që të thyejë qafën nga shkëmbi një prift, një president apo kryeministër, këtu nuk e vë dorën në zjarr, se nuk mund të

ndodhë me një dervish.

Presidenti ynë është i veçantë. Është trim, por edhe i ndjeshëm. Bëhet melankolik kur flet për kafshë e peshq. Peshqit sidomos i ka për zëmër, ndoshta sepse janë symbol i natyrës femërore. Peshku ka lidhje me perëndeshën nënë dhe në traditën e lashtë të greqisë është atribut i Afërditës, Perëndeshës së dashurisë.

Po sikur amerikanët të mos “gjuanin” peshq, por ujqër, si do reagonte presidenti ynë?

Asgjë nuk do ndryshonte.

Presidenti i do edhe kafshët. Pastaj, po të kapen ujqërit, kush do e mbronte livadhin, që të mos e kullotin delet?!

Pra, nuk ka faj presidenti që mbron ujkun, as që mbron peshkun.

As që presidenti të vëndosë helmët apo gjoksore nuk është e panjohur. Rexhep Tajip Erdogan, sa herë dyshton në “armiç” të brëndshëm apo të jashtëm, thërret ndërgjegjen e popullit, në mbrojtje të kombit turk.

Presidenti ynë as ngacmon as duron. Mjafton të mos merret askush me peshqit.

Qyshse ambasadori amerikan Donal Lu përmendi peshq, ka humbur qetësia e dashuria..

Kur ishte ambasador Aleksandër Arvizu, ndryshe ishte puna. Ai, ishte i thjeshtë, kërkonte më pak, si me thënë

“krimba”.

Arvizu, në një takim me ca kalamaj të një kopshti në Elbasan, tregonte përralla me krimbat që u rritej barku, e nga ushqimi i tepërt u pëlciste. Fëmijët kënaqeshin duke qeshur.

Pra, që të arrestoheshin ca krimba, jo vetëm Ilir Meta, po të gjithë do të qeshnin, si fëmijët para Arvizusë.

Nëse ju kujtohet ajo kohë, kur Arvizu fliste për krimba barkfryrë, Meta ishte në krah të Berishës e kundër Edi Ramës.

Nuk ishte si sot jo, kishte një bark të madh, si krimb afër plasjes.

Paksa lëvizën “krimbat. Disa hoqën orët e shtrenjta e futën makinat në garazhe, disa bënë ca operime të shtrenjta në stomak që të mos ngjanin me “krimba”. Meta e zhduku barkun, nuk dukej më si “krimb”, por si peshk qefull. Si për inat, sapo Meta hoqi barkun e u bë qefull, ambasadorit Donal Lu, nuk i shijuan më “krimbat”, por kërkoi peshq.

Kjo puna e peshqve, ngjan edhe si shije e Edi Ramës, ndaj fjalori rru- gaç, anarkist, kanibal që ha peshk, qarkullon sa herë amerikanët kërkojnë peshk.

Peshqit pra janë të rrezikuar, sa kohë edhe ambasadorja e re Yuri Kim, shijon peshk, e jo krimba./Pamfleti

ARTIKULL NGA NATIONAL GEOGRAPHIC - KUSH JANË SHQIPTARËT?

Shqiptari është europian: përmes shumë sedy-mijë vjet ka jetuar atje ku jeton tani – në fortesat e Epirit dhe Ilirisë, përtej Adriatikut paralel me thembrën e Italisë. Në fillim të shekullit të nëntëmbëdhjetë, shqiptarët u përzierën me fqinjët e tyre jugorë, grekët dhe ishin shtylla kurrizore e luftës për pavarësinë e Greqisë. Bashkatdhetarët e Marko Boçarit emigruan të gjithë në Cefaloni, në brigjet e Greqisë, por afro 2 milionë shqiptarë më të pafatë jetojnë tashmë nën sundimin turk.

Sot shqiptarët, arabët, armenët, bullgarët, grekët, serbët dhe vetë turqit po vuajnë, siç ka ndodhur prej dekadash, nga plaga e sundimit turk. Nga këta popuj të pafat, shqiptarët janë të parët që duhet të tërheqin vëmendjen e një bote joegoiste.

“As rrahjet me thupra, as arma, as topi, as mërgimi, as burgimi, as edhe vetë vdekja nuk i tund nga vendi”.

Folësi ishte një shqiptar i ri në moshë që një pjesë të shkollës e kishte bërë në SHBA. Ai është rikthyer tani në vendin e tij, ku po punon me zell të madh për popullin e tij. Është një prej të paktëve njerëz të arsimuar në Shqipëri, por synon që brezi i ardhshëm të mos i numërojë me gishta burrat dhe gratë e arsimuara të Shqipërisë.

Fjalët e përmendura më sipër u paraprinë prej këtyre: “Për momentin, nga veriu në jug dhe nga lindja në perëndim të Shqipërisë, të gjithë klasat e njerëzve – muslimanë dhe të krishterë qofshin – kanë një dëshirë, pothuajse një pasion për arsimin kombëtar. Të gjithë ata e kuptojnë që, ashtu sikurse në të kaluarën shpata ishte simbol i fuqisë, sot arsimit është perëndesha e fuqisë, dhe ata do të arsimohen, pavarësisht persekutimit”.

Shqiptarët janë vetëdijësuar për nevojën që kanë për qytetërimin dhe progresin perëndimor. Por, që nga dita e parë e miratimit të Kushtetutës së re otomane, turqit e rinj ishin të vendosur që qytetërimi duhej të vinte tek shqiptarët, vetëm pasi të kishte kaluar në një sitë turke dhe mohamedane. Ky program nuk mund të pranohej nga shqiptarët, edhe sikur turqit e rinj të kishin qenë në gjendje ta vinin në zbatim.

Shqiptari është europian. Për më shumë se dymijë vjet ka jetuar atje ku jeton tani – në fortesat e Epirit dhe Ilirisë, përtej Adriatikut paralel me thembrën e Italisë. Në fillim të shekullit të nëntëmbëdhjetë, shqiptarët u përzierën me fqinjët e tyre jugorë, grekët dhe

ishin shtylla kurrizore e luftës për pavarësinë e Greqisë. Bashkatdhetarët e Marko Boçarit emigruan të gjithë në Cefaloni, në brigjet e Greqisë, por afro 2 milionë shqiptarë më të pafatë jetojnë tashmë nën sundimin turk.

Gjatë 125 viteve para zbulimit të Amerikës, republika krenare e Venecias kishte një supremaci dashamirëse mbi qytetet shqiptarë të bregdetit,

dhe kështu që e vonoi me një shekull dominimin turk. Me rënien e Skutarit (Shkodrës) në Shqipëri dhe dëbimin e venecianëve nga turqit në vitin 1748, këta të fundit filluan sundimin e tyre – shekuj të tërë mashtrimi, bese të thyer dhe mizorie. Rezultati i sundimit turk mund të përmbledhet me zhytjen më thellë të shqiptarëve në varfëri, supersticion, dhe etje për gjak, për shkak të terrenit pjellor që garantonin historia malore dhe tiparet primitive. Përgjatë dy mijëvjeçarëve, valët dhe impulsjet e progresit nuk e kanë arritur shqiptarin, ose e kanë anashkaluar, duke e lënë të paprekur.

Albanian vilayet (Vilajeti Shqiptar)

Hakmarrja praktikohet ende

Sot, ashtu si në të kaluarën, është

e vërtetë që një në pesë malësorë flijohen prej hakmarrjes së tmerrshme, që vetëm qytetërimi mund ta çrrënjosë nga jeta e shqiptarit. Të qëllosh një person, edhe tinëz, është çështje e marrjes së gjakut. Asgjë tjetër nuk mund ta kthejë nderin e plagosur. Nëse nuk vritet vetë vrasësi, atëherë një prej të afërmeve duhet të jetë viktima, e kështu nis zinxhiri i pafund.

sa brenda fisit përjashtohet. Të rinjtë mund të betohen për vëllazëri, dhe kjo krijon një marrëdhënie që i nënshtron të dy, bashkë me pasardhësit e tyre të disa brezave, para të njëjtëve ligjeve martesore që rregullojnë edhe lidhjet e gjakut.

Personat që kanë të njëjtin kumbar nuk mund të martohen, dhe ka dy lloj kumbarësh: ai i pagëzimit dhe ai i flokut. Kur një fëmijë, vajzë apo djalë, mbush 2 vjeç, flokët e tij që deri atë çast nuk janë prekur prej gërshërëve, priten me ceremoni. Prerjen e kryen kumbari, që më pas, nëse fëmija është i krishterë lë nga një tufë flokësh për secilën majë të busullës duke krijuar një kryq. Nëse është mysliman, tri tufa për të formuar një trekëndësh. Në rastin e hakmarrjes, burri nuk duhet prekur nëse shoqërohet nga një fëmijë apo një grua.

Luftëtari i Maleve (Pikturë nga Lek Pervizi)

Personalitet i pathyeshëm

Sot, shqiptari është personaliteti më piktoresk në Europë.

Megjithatë, po aq interesante sa tiparet e tij, është edhe e ardhmja e tij politike. Kohët e fundit është shfaqur vetëdija kombëtare shqiptare që refuzon të shtypet. Nën qeverisjen jo-normale të turqve, racat e ndryshme të krishtera të Perandorisë, si armenët otomanë, bullgarët otomanë dhe grekët otomanë, kanë secila ekzistencën e tyre kombëtare, një shtet brenda shtetit, ndonëse gjithmonë të nënshtruar vullnetit të turqve. Shqiptarët, ndonëse në përgjithësi kanë zhvilluar një lloj besnikërie myslimane që u jep një pothuajse solidaritet me turqit, janë të vendosur që të kenë edhe ata një entitet kombëtar.

Ndonëse janë të mallkuar me prapambetjen që ka shoqëruar pak a shumë kudo besimin mohamedian, liderët e tyre e kuptojnë se nuk janë një racë orientale, por perëndimore. Se tiparet e tyre turko-mohamedane janë një lustër, dhe se do të mjaftojë një brez me arsimin e duhur për të bërë kërcimin e madh përpara dhe për të zënë vendin e tyre mes racave të qytetëruara të gadishullit të Ballkanit.

Jo i papajtueshëm me nacionalizmin e ri shqiptar – madje mund të jetë arsyeja e tij – është fakti që shqiptari është një prej anëtarëve më individualistë të racës njerëzore. Po të mos kish qenë i tillë, ai do e kishte humbur shumë kohë më parë identitetin e tij, duke u shkrirë me popujt e ndryshëm që përgjat kohërave u kanë ardhur

rrotull maleve shqiptare. Pavarësisht sulmeve të vazhdueshëm të romakëve, gotëve, serbëve dhe bullgarëve dhe 350 viteve dominim të Turqisë, shqiptari e ka ruajtur individualitetin e tij të pathyeshëm. Crispi, burri i shtetit italian ka qenë me prejardhje shqiptare. Ai ishte pjesëtar i kolonisë së madhe të shqiptarëve në Sicili dhe Italinë e Jugut, paraardhësit e të cilit, afro njëqindmijë, emigruan kur Turqia pushtoi Shqipërinë. Edhe sot e kësaj dite, Shqiptarët e Italisë e ruajnë prejardhjen e tyre. Mosgatishmëria ose paaftësia e shqiptarëve për të ndryshuar individualitetin e tyre reflektohet tragjikisht në ekzistencën e vazhdueshme të sistemit fisnor shqiptar dhe grindjet e përhershme mes fiseve. Si rezultat, Shqipëria nuk ka mundur të paraqesë një front të bashkuar kundër një armiku të përbashkët.

Vetëm një hero i madh bashkues kombëtar ka dalë për shqiptarët – Skënderbeu. Ai vdiq në vitin 1467, pasi fitoi 21 betejat kundër turqve. Vdekja e tij e la Shqipërinë pa udhëheqës, dhe shqiptarët trima që nuk njihnin besnikëri apo ligj tjetër përtej atij të familjes dhe klanit, ranë në sundimin e Mehmetit II, pushtues i Kostandinopojës. Sulltan Mehmeti mundi t'i shtypte, por jo t'i nënshtonte shqiptarët. As edhe sulltanët e mëvonshëm nuk kanë arritur ta plotësojnë këtë dëshirë të madhe. Më e mira që mund të bënin ishte t'i bënin për vete, dhe deri në ditën e fundit të tiranisë së Abdyl Hamitit, shqiptarët trajtoheshin si popull i veçantë. Hamiti ua bleu besnikërinë duke mos u vënë taksa, duke frenuar rekrutimin ushtarak dhe duke përzgjedhur më të mirët e këtyre malësorëve të ashpër si truprojat e tij personale.

Mehmet Shukru Pasha – (Lufta Ballkanike)

Turqit e rinj ishin të pamëshirshëm

Kur pas vitit 1908, turqit e rinj kishin miratuar Kushtetutën e tyre dhe po përpiqeshin me shumë mundime të vinin rregull në Perandorinë otomane, trajtimi i Shqipërisë ishte një prej problemeve më delikate. Duhej të ishte bërë më me kujdes. Përmes një trajtimi delikat, përmëshjes së premtimeve dhe shfaqjes së një simpatie të drejtë për aspiratat e një race injorante por shumë të zotë, turqit e rinj do të kishin qenë në gjendje të ngrinin dhe forconin në provincën e Shqipërisë një barrierë të padepërtueshme ndaj agresionit evropian. Në vend të kësaj, ata kanë ndjekur një rrugë që është përshkruar siç duhet nga korrespondenti në Kostandinopojë i "Times"-it të Londrës, si politika e rullit me avull. Duke injoruar këshillat e çdo politikani me përvojë, turqit e rinj nxituan t'i "trajtonin" shqiptarët njësoj si fshatarët injorantë turq në Azinë e Vogël. Asnjë strategji tjetër nuk do të

kish qenë më e pavend dhe më e deshtuar të dështonte.

Albania - A group of rebel Albanian chiefs uprising against Turkish rules. - Image by © Theron J. Damon/National Geographic Society/Corbis

Shenjat e para të një kundërshtimi u dhanë që në vjeshtën e vitit 1909, por duhej të vinte pranvera e vitit 1910, që një revoltë të merrte përmasa serioze. Në 5 prill të atij viti, shqiptarët myslimanë të skajit verilindor të Shqipërisë rrëmbyen armët kundër qeverisë. Për pak ditë rebelët mbajtën Kaçanikun, por 50 mijë trupa turke u dërguan menjëherë në rajon dhe lëvizja u shtyp. Ajo pati një karakter lokal dhe nuk kishte organizim. Shqipëria si e tërë nuk ishte qëllimi i saj.

Megjithatë, turqit e rinj menduan se kishin ardhur koha t'u jepnin një mësim shqiptarëve të pabindur. Trupat që ishin mbledhur për të shtypur kryengritjen marshuan nëpër Shqipëri. Një divizion shkoi në perëndim, në Shkodër. Ata përshkuan rrugë malore që për breza të tërë ishin mbyllur për këdo që udhëtonte i shoqëruar nga një ushtar turk, sepse shqiptarëve nuk u pëlqente uniforma e autoritetit turk. Por tani malësorët, të zënë në befasi, do të çarmatoseshin. Pas shtypjes që kishin pësuar sivëllezërit e tyre, më të

paktë në numër dhe të gjendur përballë automatikëve – një tmerr i pazakontë për shqiptarët e thjeshtë – nuk kishte shpresë për rezistencë. Armët e tyre – krenaria dhe zotërimet – iu morën, dhe shqiptarëve iu "dha një mësim" mizor. Një tjetër divizion i forcave turke marshoi në jug dhe penetroi në luginat paqësore të Shqipërisë.

Në Elbasan, udhëheqësit intelektualë të Shqipërisë së Re kishin hapur një shkollë normale. Ata po përpiqeshin të përgatisnin shqiptarët që të bëheshin mësues të bashkatdhetarëve të tyre injorantë në të gjithë vendin. Përdornin gjuhën shqipe dhe, sipas votimit të një kongresi shqiptar të një viti më herët, e shkruanin këtë gjuhë – një gjuhë europiane – me shkronja

e ardhme për Shqipërinë, liderët e të cilës të mësuar në Itali apo Austri do të bashkoheshin nga një gjuhë dhe alfabet i përbashkët. Kështu u krijua një alfabet i gjatë dhe iu ofrua fëmijëve në shkollat e misioneve austriake. Kjo do të ndihmonte për të krijuar të çara për të ardhmen, kur Austria shpresonte që do të trashëgonte këtë tokë dhe do të kishte të nevojshme të përdorte tiraninë e saj dinake për të austrianizuar shqiptarin.

Shkolla normale e Elbasanit, me alfabetin e saj latin dhe e çliruar prej propagandës së huaj ishte një rreze drite në errësirën e Shqipërisë. Ajo nuk kishte ndarje fetare – myslimanët dhe të krishterët ishin vëllezër pa dallim. Themeluesit kishin vetëm një qëllim, lartësimin e racës shqiptare. Ata nuk ishin revolucionarë në kuptimin politik të fjalës. Ata donin të bashkëpunonin me qeverinë e turqve të rinj, dhe vetëm kërkonin që zbatimi i kushtetutës së re të kishte diçka të përbashkët me premtimet e saj themelore.

Por kur ushtarët turq erdhën në Elbasan në verën e vitit 1910, u shpall gjendja e jashtëzakonshme. Të gjithë ata që shiheshin se kishin lidhje me shkollën normale apo simpatizonin përparimin e saj u ndoqën, u sollën para autoriteteve ushtarakë dhe u rrahën në një mënyrë shumë mizore për t'u rrëfyer. Rrahja me thupra dhe kamzhik u zbatuan për shumicën e njerëzve të iluminuar në Elbasan. Financieri i shkollës normale u fshikullua përtej çdo imagjinate. Drejtori dhe shumë prej mësuesve u arratisën. Autoritetet ushtarakë kërkuan dhe rrahën personat përgjegjës për një telegram që ishte dërguar në drejtim të Kostandinopojës, ku kërkohej që mësimi në shkollat shqiptare duhej bërë në gjuhën shqipe dhe me gërma latine. Më tej ushtarët marshuan për të bërë punë të tjera "pasi kishin mbyllur atë shkollë dhe u kishin dhënë shqiptarëve një mësim për t'u mbajtur mend".

Krenët e Malsis 1908 (marubi)

Kryengritjet e shqiptarëve

Me kalimin e 1910, telashet nisën të shtohen për turqit në kancelaritë e Europës, sidomos për skandalin e orgjive të ushtrisë në Shqipëri dhe mbylljen e shkollës normale, ashtu sikurse dhe për çarmatimin brutal të të krishterëve në Maqedoni. Në Europë ekzistojnë gjithmonë disa palë, interesat politikë të të cilave mund të çohen përpara duke përkrahur të shtypurit. Dhe ndonëse ishin motive hipokrite ata që vunë në lëvizje shumë burra shteti evropianë që ndihmuan për shfaqjen hapur të këtyre ngjarjeve, e vërteta e bëmave të turqve të rinj në Shqipëri dhe Maqedoni gradualisht u bë e njohur për të gjithë.

Turku i ri ishte shfaqur tamam si biri i babait. Udhëheqësit panë që kishin bërë një gabim, por ata

◀ nuk do ta pranoni dhe ngjarjet e mëvonshme kanë treguar se nuk ndërruan mendje. Në prill 1911 ndodhi një kryengritje e malësorëve në provincën e Shkodrës, në veriperëndim të Shqipërisë përgjatë kufirit me Malin e Zi. Revolta ishte një prej përpjekjeve të parakohshme dhe të pafata të një populli të dëshpëruar dhe trim, por të përçarë, për t'u hedhur kundër zgjedhës së patolerueshme. Në vend të shndërrohej në një revoltë të përgjithshme, kryengritja mbeti e kufizuar në skajin më verior të Shqipërisë.

Patriotët e vërtetë të të gjithë Shqipërisë i hedhin tutje dallimet fetare dhe fisnore kur gjenden përballë fakteve të mëdhenj të një trashëgimie të përbashkët dhe kundër një zgjedhe të përbashkët. Ata, pjesëtarët e arsimuar të racës së tyre, po luftonin fort vitin që kaloi për një përpjekje të përbashkët në kërkim të drejtësisë për të gjithë Shqipërinë. Fatkeqësisht, këta udhëheqës ishin të keqorganizuar, pa financime dhe pa përvojë. Ata nuk morën mbështetje prej pjesës më të madhe të fiseve myslimane, shumë prej të cilëve, megjithatë kishin qenë kaq të çarmatosur saqë nuk mund të mendonin të bashkoheshin në një rebelim. Mirditorët katolikë, një fis i fortë në jug të Shkodrës kishin pak pushkë, të gjitha të vjetra dhe hezituan të vijnë në ndihmë të revoltës së malësorëve, deri kur ishte shumë vonë.

Shkodër, Albania — Children in uniforms echo attend an Austrian school in Scutari. — Image by © Theron J. Damon/National Geographic Society/Corbis

Mali i Zi ishte shtylla mbështetëse e kryengritjes, përmes mbështetjes që ai dhe qytetarët e tij i dhanë refugjatëve shqiptarë të cilët dimrin e mëparshëm kishin kaluar kufirin dhe që në pranverë u rikthyen në Shqipëri, gati për luftë. Në këtë mënyrë u “gropos” thika që për breza të tërë ishte hequr nga këllëfi mes sllavëve të Malit të Zi dhe shqiptarëve autoktonë.

Por, Mali i Zi u gjend rrezikshëm i përfshirë në çështjet shqiptare, në mospërputhje me diplomacinë europiane dhe sidomos mikun e vet, Rusinë. Kështu që, në fund Mali i Zi e la Shqipërinë në baltë. Pavarësisht këtij fakti, turqit u detyruan të bënin paqe me malësorët rebelë, duke u bërë atyre kaq shumë lëshime, saqë nisën të shfaqen ankesa nga popullsia myslimane e Shkodrës, që nuk ishte rebeluar.

“Çfarë! Ju u ofroni favore rebelëve?!” thanë ata.

“Po kush ju ka qëndruar besnikë, pavarësisht plagëve të vjetra?!”. Ishte njësoj si ankesa e djalit joplansprishës. Fatkeqësisht, turku nuk mundej të zbutte fëmijët e tij besnikë, ashtu siç bëri dikur babai çifut. Sa për marrëveshjen me malësorët, nuk dihej

se sa do të zgjaste.

Edith Durham - Mbretnesha e Malësoreve

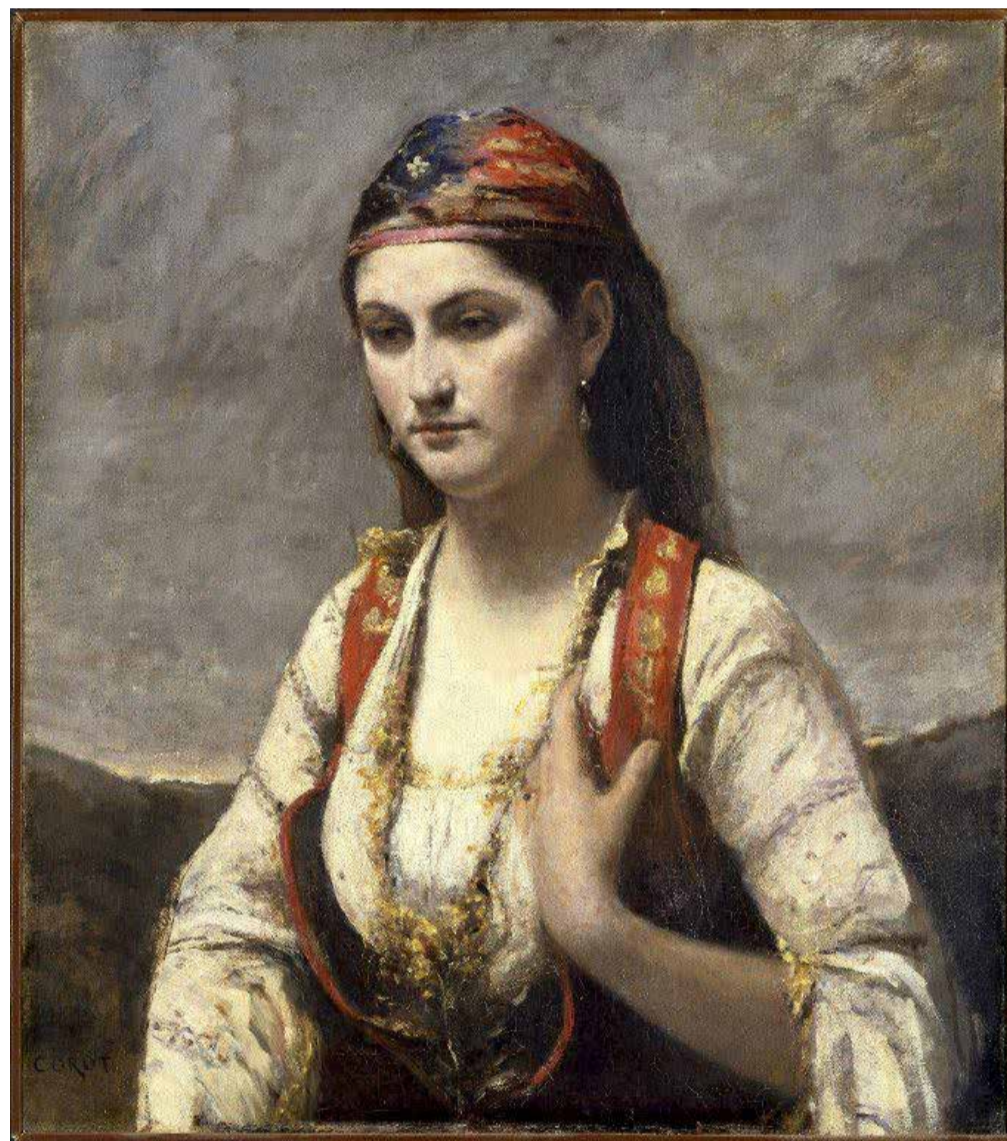
Shkollat vetëm do i lehtësojnë

E ardhmja e Shqipërisë varet jo vetëm nga vullneti i Austrisë, Italisë, Malit të Zi që mbështetet nga Rusia, i Greqisë dhe i vetë Turqisë, ku secili prej këtyre është i vendosur që të ketë pjesën e vet shqiptare të tortës. E ardhmja e Shqipërisë varet shumë nga sasia e arsimit që mund të vihet në zbatim përpara se të përcaktohet përfundimisht fati i 2 milionë banorëve. Me përjashtim të Znj. Edith Durham, gruaja angleze që i ka shkelur vetë zonat më të egra dhe të rrezikshme të Shqipërisë, askush nuk e njeh më mirë

ajo myslimane mund të zënë vend nën të njëjtën çati, dhe ritet e krishtera e myslimane mund të kryhen edhe nën një ndërtesë të vetme...

Disa herë autori i këtij artikulli ka pyetur shqiptarë myslimanë të arsimuar, të interesuar për kauzën e racës së tyre, përse nuk u kanë predikuar myslimanëve të Shkodrës dhe gjetkë vëllazërinë mes të krishterëve dhe myslimanëve. Pa hezitim, por me turp dhe me buzët shtrënguar, përgjigja ka qenë çdo herë e njëjta: “Është e pamundur. Myslimanët janë injorantë. Në fillim duhet të arsimohen, pastaj do ta kuptojnë...”.

Pak përpara shpërndarjes së parlamentit, në janar 1912, një deputet shqiptar, njëri prej kryezëdhënësve

këtë vend se sa Z. James D. Bouchier, që për një brez të tërë ka qenë correspondent special i “London Times” në Ballkan. Artikulli i tij i jashtëzakonshëm për Shqipërinë në edicionin e ri të Encyclopedia Britannica, pasi flet për betejat e grupeve të izoluar të shqiptarëve konkludon: “Rritja e një ndjenje më të fortë patriotike duhet të varet nga përhapja e arsimit në popull”.

Nëse arsimit përhapet pa pengesa në Shqipëri, edhe shqiptarët do të fillojnë të kujdesen për vetveten. Shumë prej shqiptarëve të krishterë në qytetin e Shkodër janë arsimuar dhe kanë siguruar begati, falë italianëve dhe austriakëve. Ata i druhen sidomos fanatizmit të vëllazërve të tyre myslimanë, ndonëse në malet disa kilometra larg, mes familjeve të malësorëve injorantë, si feja e krishterë ashtu edhe

të racës së tij dhe për momentin lider i rebelëve, deklaroi: “Nëse turqit vazhdojnë t'i përbuzin joturqit, ata do e rrënojnë vendin e tyre. E them këtë sepse i dua turqit, ekzistenca e të cilëve është e nevojshme për ne”. Deputeti shqiptar fliste për popullin e vet...

Shqiptari ka frikë nga e ardhmja

Shqiptari ka frikë se mos, në vend që të sigurojë lirinë për të cilën është lutur dhe ka luftuar, malet e tij të shtrënjtë dhe luginat pjellore do të ndahen mes shteteve ndërluftuese, dhe se mos ai absorbohet nga një racë e huaj. Austria kërcënon të vijë nga veriu. Italia kanos nga përtej brigjeve të Adriatikut. Këta janë dy armiq që shqiptarët i urrejnë më keq se sa turqit, pavarësisht shkollave, spitaleve dhe kishave që përfaqësuesit e tyre kanë ndërtuar

në veriperëndim të Shqipërisë. Shqiptarët i tremben Austrisë dhe Italisë tamam si një polak profetik mund t'i jetë trembur tre grabitësve të tokës mëmë. Shqiptarët i druhen po kështu një Konferencë Europiane për këtë qëllim, se mos Mali i Zi dhe Greqia lejohen që të zgjerohen në kurriz të shqiptarëve. Alternativa ideale që ai do të dëshironte është një Turqi e mirëqeverisur, për të cilën ai do të jetë një prej “ledheve mbrojtëse”.

Megjithatë, brezave të tërë sundimi turk u ka mësuar se nuk duhet të presë drejtësi nga turqit. Revolucionin i korrikut 1908, ofroi një rreze të përkohshme shprese, por errësira e dëshpërimit u rikthye menjëherë, më e zezë se më parë... Ndëshkimi me thupra, plumbi dhe qelia e burgut kanë qenë shpërblimi i vetëm pas kërkimit për “diçka më të mirë”. Është e vërtetë që, shqiptarët që kishin qenë neglizhuar për shekuj të tërë nuk ishin të gatshëm që të pranoni me të mirë disa prej kushteve të “Konstitucionalizmit”. Fshatari injorant, që nuk ka paguar asnjëherë taksa dhe nuk është regjistruar asnjëherë për shërbimin ushtarak, nuk e vlerësonte “barazinë” e re, që iu manifestua atij përmes pagesës së taksave ashtu sikurse të gjithë banorët e tjerë të Turqisë, si dhe për kontributin e kuotave të tij për martirët në tokat e largëta të Jemenit.

Shqiptarët kanë shumë gjëra për të mësuar. Arsimit mund të kishte ardhur tashmë përmes udhëheqësve të tyre të iluminuar.

Shpallja e Pavarsise (foto1913)

Spekulimet për të ardhmen e Shqipërisë të çojnë vetëm në labirinte të papenetrueshëm, pasi problemi i Shqipërisë është i lidhur ngushtë me Çështjen e Lindjes, ajo që e ka munduar Europën për breza të tërë. Lufta e Krimesë, u zhvillua për ta zgjidhur atë, por në një formë më të komplikuar ajo u rikthye në luftën ruso-turke 1877-1878. Të dërguarit e Europës në Berlin në vitin 1878, e djallosën Traktatin e Berlinit. A mos është shumë të shpresojmë që ka ardhur koha për daljen e një brezi më dashamirës diplomatësh? Megjithatë, Lindja e Afërt shpreson gjithmonë për një zgjidhje dhe për t'u dhënë fund kushteve që, me turqit e vjetër dhe tanimë të rinjtë, po e bëjnë Perandorinë Otomane thjesht një legjendë...

Sot shqiptarët, arabët, armenët, bullgarët, grekët, serbët dhe vetë turqit po vuajnë, siç ka ndodhur prej dekadash, nga plaga e sundimit turk. Nga këta popuj të pafat, shqiptarët janë të parët që duhet të tërheqin vëmendjen e një bote joegoiste.

**National Geographic,
Numri i Nëntorit 1912**

Paraqiti për botim,
Prof. As. Dr. Zef Gjeta

PËRGJAKJA E KAÇURRELAVE

Këtë tregim ia kushtoj Poetit, Kompozitorit e Këngëtarit Gac Çuni, që vdiq me 24 prill 1956 në burgun famëkeq të Burrelit

Aty ishte edhe Profesori, edhe Mjeku, edhe Filozofi, edhe poeti, edhe këngëtar. Jeta e mbërthyer në darët e betonit e nofullat e ftohta metalike s'kishte se ç' të bënte tjetër përveçse të jetonte vetveten. Dituria vërtet mbar-tet në kokën e njeriut, por nuk mund të kyçet në kuvli ku dhuna shfrynë push-tetin e saj. Atë natë dhjetori të gjithë shikonin njëri-tjetrin. Diçka mungonte... e patjetër ajo që mungonte ishte liria! Profesori diçka shkruante në një letër cigareje me një lapsë të mprehur hollë. Mjeku shikonte muret e betonta të veshura me mykun kundër-mues dhe patjetër lexonte rrezikun e shëndetit të tyre që po shterohej çdo ditë. Filozofi kishte vendosur gishtin në tëmthin e majtë të kokës dhe siç dukej bluante me mendje gjithë kafshatat e hidhura që koha e dhunës ua kishte vënë përpara në tryezabetonin e burgut të Burrelit, të tjerët shikonin si qenie të vendosura midis dyzatisë vetëdije-mosvetëdije. Në këtë situatë të trishtë ku jeta kishte humbur thuasë gjithë kuptimin, Këngëtarit gjenë kurajën t'ia fillojë një kënge, për të cilën të burgosurit thoshnin se vargjet e saj ishin krijuar në burgun e madh të Shkodrës! Buzët e djaloshit këngëtar filluan të lëviznin lehtë-lehtë, e tingujt e këngës mbushen hapësirën e ngushtë me flutura jonesh muzikore. Intonacioni i zërit sa vinte e shtohet e fytyrat e të pranishmeve sa vinin e zgjoheshin nga ky balsam jetësor, që lubrifikoje sadopak ata shpirta në kapërcyell të dilemës. Shqisa e të dëgjuarit u ushqye nga vargjet sa melankolike aq edhe muzikore e mjeshtërore: "Naaatyra t'fali bardho o si bora / un përmbas teje, jetën e bora / se të dy sytë m'i kanë verbue / m'i kanë verbue kaçurrelat / kaçurrelat e tue".

Tashmë shigjetat e syve të të gjithëve ishin drejtuar mbi trupin fillak të djaloshit këngëtar. Dikush tha: - Hej mik, mos e ngrit zërin, sepse jemi në burg e këtu nuk lejohet të këndohet! Djaloshi heshti pak sekonda dhe u përgjigj: Jemi në burg, por kënga ka shpirt e nuk mund të vritet, ushqen shpirtat e duhet të ruhet! Ndërkohë intonacioni i vargjeve të këngës u rrit e ritmi u përshpejtua sikur kaçurrelat e vazjës, së cilës po i këndohej, po shfaqeshin aty përpara të gjithëve. Kur flaka e këtij koncerti, brenda në qeli, po ngrohte qeniet njerëzore të ngujuara, në derën e qelisë u shfaq gardiani. Zemrat u thyen. Pamja e tij i ngjasonte tigrin të etur që nuk kursen asgjë në botë, pasi bota për të, fund e krye, është vetja e tij, dhe çdo shqy-

erje e saj përligjet me shërbesën që i bën stomakut. Gardiani me fytyrë të terratur e duke shtrënguar nofullat artikuloj një pyetje rrëqethëse:

- Kush është ai zog nëne që këndon këtu? Pyetja mbeti pak çaste pa asnjë përgjigje. Sytë e trishtuar u kryqëzuan me shigjeta shikimesh që shprehnin dhimbjen për atë që po gatuhej në ato çaste. Gardiani e përsëriti edhe njëherë pyetjen, e ndërkohë u ngrit në këmbë Filozofi, duke thënë:

- Unë po këndoja një këngë që nana ime ma kishte mësuar që kur isha në prehrin e saj.

- Pa hajde pak në dhomën tonë te ta dëgjojmë këngën e sat ëme, - e urdhëroj gardiani. Kur kishte bërë vetëm hapin e parë drejt derës, brofi në këmbë Këngëtarit duke folur me një ritëm të përshpejtuar e dialekt verior:

- "Jo shoku gardian, të betohem në shpirtin e nanës teme se këngën nuk e ka kënduar Filozofi, por unë. Asht një kangë që vargjet e saj i thura në burgun e Shkodrës dhe ia kam kushtue një shoqeje që e kam dashur shumë e ndoshta një ditë do të ishte shoqja e jetës teme e pse jo edhe nana e fëmijëve të mi. Ajo më kalonte çdo ditë para dritares së burgut ku rrija unë dhe më përshëndeste me kaçurrelat e saj të zeze... ndaj unë... unë vetëm një kangë, një kangë që ia kisha borxh dhe më duhet me i knue te tan jetën ato vargje i lidha varg në varg me ndjenjat e mija prej një njeriu që kam ndërre shumë për ta".

Gardiani, disi i çuditur për guximin e tij, pasi dihej se ç'priste, iu hakërrua:

- Hajde ti pra se na qenke edhe trim dhe po flitke gjuhen e alpeve! Nofullat e akullta metalike përqaftuan kyçet e duarve të këngëtarit dhe bashkë me to kapërcyen derën hijerëndë të qelisë, e cila u përplas me një krismë të thatë e ngjethëse. Njerëzit e qelisë u ulën ndenjor në shpinën e dyshemesë prej betoni, zunë kokën ndër duar dhe filluan të përfytyronin njeriun e tyre këngëtar që tani ndodhej diku tjetër, në një vend pa emër, ku njeriu dergohet pikërisht për ta qeruar nga çdo luspë e të qenit njeri. Jonet e këngës kishin vdekur dhe shpirtat i ishin drejtuar rrugës së ferrit.

Atë natë nuk pati asnjë sy gjumë për askënd nga banorët e qelisë. Natë dhjetori. Shputat e akullta të erës zbritnin furishëm nga supet e Qafës së Buallit, lëpinin koret e trasha të betonit të burgut e shkundnin me turfullime pjalmicën e borës së thatë që kishte vendosur pushtet në atë pellg vuajtjesh që mund të quhej Kontinenti i Ferrit. Mëngjesi ishte i largët sa vetë rruga e

lirisë. Kur viskaja e hollë e të zbardhurit të dritës hyri përmes katrorëve pa xhama të dritares së qelisë dikush foli: O Zot që e fale këtë dritë të hollë, të zbehtë, por gjithësi është dritë, a na tregon nëse këtë dritë mund ta shohë edhe këngëtarit i jonë që na e morën mbrëmë me tinguj kënge në buzë? Sapo mbaruan këto fjalë, u dëgjua një kërcëllime në derën e qelisë. Ajo u hap. Ngritën kokën të shikonin në lartësinë e trupit të njeriut... por asgjë! Dera u mbyllë dhe vetëm atëherë, nëpërmes asaj drite që kishte filluar të ndriçonte dyshemën, vunë re se kishte diçka që i ngjante një grumbulli leckash. Mjeku u ngrit i pari. Iu afrua. Vuri duart mbi të dhe thirri: Njeri! Është njeri! Oh Zot! Oh Zot! Duart e të gjithëve prekën trupin e ftohtë të tij. E shtrinë. Fytyrën e kishte të mbuluar me gjake. Sytë e mbyllur e të tendosur fort. Nofullat e gungat e ballit të mbuluara me hematoma. Duart ngjyrë manushaqe. Gojën e kyçur si morsi. Ngaqë drita e mëngjesit tashmë i shquante sendet, profili i njeriut u shfaq i plotë e dikush bërtiti: O nëna ime! - po ky është këngëtarit i ynë more! E shikuan dhe u bindën. Mjeku urdhëroi: Hiqini ato rroba e shtrojini në tokë! Ashtu bënë të gjithë njëherësh. E shtrinë mbi to. Mjeku filloj t'ia bënte frymëmarrje artificiale. Që në frymëmarrjen e parë një shtëllungë gjakut doli nga goja e tij e përfundoi në gojën dhe buzët e mjekut. Ka vdeke? - pyeti Poeti. - Jo, - tha mjeku nuk e besoj, dhe vazhdoi punën e tij si profesionist i mirë që kishte qënë në jetën e lirë. Kaloi një gjysmë ore, që i ngjante një jete të tërë, sepse jeta nuk matet me kohë, por me çaste. Mjeku futi dorën e tij poshtë rrobës së përgjakur dhe ia vendosi mbi zemër. Të gjithë prisnin dritën e shpresën si njerëzit në momentin e një eklipsi të plotë. Drita për ta ishin vetëm dy fjalë, vetëm dy fjale: Është gjalle! Mjeku ktheu kokën në drejtim të banoreve të qelisë. Dy pika loti, që i ngjanin rrëshirës, lodronin në sytë e tij: Është gjallë! - tha. Krahët e të gjithëve shtrënguan trupat e ngurtësuar të njëri tjetrit. Dikush qante, sidomos poeti, i cili në çast krijoi dy vargje të menjëhershme, të cilat i recitoj me ngut: *Ngrij krahët përpjetë, futuro o pëlumb!* / *Jeta ime që mbrëmë, nuk e di nga u humb?!*

Mjeku vazhdonte gjithnjë shërbesën mjekësore mbi të. Kaloi një orë, kaloi edhe një tjetër. Shpresa kishte hedhë shtat tek të gjithë. Gëzimi i tyre ishte zhburosuar. Pak nga pak Këngëtarit po rilindte. Ngjyrat njerëzore po shtriheshin mbi fytyrën njomëzake, tashmë

të fshirë nga gjaku prej shokëve të tij, sytë po ç' tendoseshin dhe goja prej morsi po çelte petalet e buzëve ngjyre mavi. Filozofi u kthye nga banoret e qelisë dhe i pyeti: Më thoni të vërteten, nëse po jetoni tani apo jo? Poo, - iu përgjigjen të gjithë njëherësh. E shikoni, - tha Filozofi - njeriu e merr jetën me vete ngado që shkon, ajo luan me njeriun, herë ikën herë kthehet, prandaj këtu qëndron bukuria, vlera, përpjekja e domosdoshmëria për ta jetuar. Mjeku komunikoi duke thënë se edhe për pak çaste e Këngëtarit do të përmendej. Tani tryeza e shpirtit të banorëve të qelisë ishte e shtruar me ato jonet muzikore që u ngjanin fluturave, të cilat ishin kthyer nga nata e së mbrëmshmes së bashku me jetën e të burgosurve. Kur gjithë qelia ishte nën sundimin e heshtjes u dëgjuan disa tinguj kënge që u ngjanin belbëzimeve të këndshme të foshnjave. Shikuan njëri-tjetrin. Po, i njihnin tingujt! Përsëri shikuan njëri-tjetrin, me dyshimin se secili në vete po provonte ndonjë reminishencë të natës së mbrëmshme! Por, jo, ishin tingujt që po dilnin nga goja e Këngëtarit. Ishte përmendja e parë, pas natës së tmerrit. Jeta po kthehej me këngë, Dikush tha: Ky është i çmendur, se ta po e marrin përsëri! Tjetri tha: Ky njeri është një Promete! Ndërsa një tjetër tha: Njerëz të tillë lindin për të jetuar të lirë dhe nuk jetojnë pa lirinë. Filozofi përsëriti edhe një herë sentencën e tij: Po, po, kënga ka shpirt e nuk mund të vritet, ushqen shpirtat e duhet të ruhet! Pas pak Këngëtarit u ngrit në gjunjë e filloji këngën, që ta këndonte të plotë. Të lutem mos këndo - i tha Profesori -sepse për hatrin tonë e ke pësuar edhe mbrëmë. Unë do të këndo deri në vdekje, - tha këngëtarit, edhe për ju edhe për vetën time, jeta ime le të heshtë, por kënga të vazhdoj përjetësisht. Rifilloi këngën me zë të lartë. Frëngjia e vogël komunikuese që ishte në derën e qelisë, u hap. Në ata katrore të vogël u shfaq përsëri fytyra madhoshe e gardianit të egërsuar. Tani me një tonë disi më të qetë, tha: Ti, Gac Çuni je i çmendur, a nuk u mjaftove me natën e mbrëmshme? Mbylli frëngjinë e nuk u pa më. Poeti nxori një letër cingareje dhe filloi të shkruante, pastaj e ngjiti në astarin e brendshëm të rrobave, që të nesërmen t'ia jepte së motrës, ashtu fshehurazi, e një ditë të largët të salvohej në faqet e librit me titull: "Libri i burgut" me poezinë "Elegji për Gac Çunin".

Tregim nga Lazer Kodra

PANDEMIA NË STINËN E PRANVERËS

- REFLEKTIM PSIKOLOGJIK BAZUAR NË LIBRIN "NJERIU I FUNDIT" TË NOVELISTES MARY SHELLEY -

nga Suela NDOJA

Edhe kur asgjë nuk po ndodh, diçka po ndodh. Ky është një fakt i vështirë për njeriun për ta kuptuar në mënyrë të vetëdijshme- posaçërisht për ne homo-sapienët modernë, të cilët adhurojnë me kaq zell majën piramidale të produktivitetit dhe kështu gabojmë në mënyrë të para-vetëdijshme zënkën për efektivitet, për shtytje drejt përparimit. Kur i referohemi këtij paragrafi menjëherë na vjen parasysh heshtja ose qetësia. Mirëpo a mund të heshitim kur po shohim se çfarë është duke ndodhur rreth e rrotull nesh? A mund të qëndrojmë dot të qetë për të treguar një formë veprimi të moderuar dhe një element në avancimin, në evolucion, në të gjitha lëvizjet përpara?

Ekzistojnë momente të caktuara, si kur dimri zvarritet në pranverë, kur vetë natyra na kujton këtë fakt elementar të rrëshqitshëm: sythat kanë filluar të dalin duke na treguar se ka lulëzim; dallëndyshet me cicërimat e tyre na tregojnë fillimin e shtegtimt të tyre drejt vendeve të ngrohta, etj.

Ekzistojnë edhe momente të caktuara në kulturë, kur duhet të kujtojmë veçanërisht, në mënyrë që të qëndrojmë të shëndoshë, këtë fakt elementar të rrëshqitur. Gati dy shekuj para psikologu Daniel Gilbert thoshte se «qeniet njerëzore janë vepra në zhvillim e që gabimisht mendojnë se janë përfunduar» në hetimin e tij të shkëlqyeshëm se si iluzionet tona të tanishme pengojnë lumturinë tonë në të ardhmen, diplomati francez Alexis de Tocqueville, këshillon kundër këtij iluzioni të përfundimtarisë, siç është e vërtetë në shkallën e individëve siç është në shkallën e shoqërive, kombeve dhe civilizimeve:

"Ekzistojnë epoka të caktuara në të cilat ndryshimet që ndodhin në kushtetutën sociale dhe politike të kombeve janë aq të ngadalta dhe të pranueshme sa që [njerëzit] imagjinojnë se kanë arritur në një gjendje përfundimtare; dhe mendja njerëzore, duke besuar se bazohet në mënyrë të vendosur mbi themelet e sigurta, nuk i shtrin studimet e saj përtej një horizonti të caktuar"

Duke sjellë këtë perifrazim, thjesht mund të them se edhe unë sikur shumë e shumë të tjerë, jemi ndodhur në zhytjen e disa proceseve mendore si : duke reflektuar, duke

lexuar, duke reaguar pasivisht apo aktivisht gjithnjë e më shumë si duke pritur të gjendet me padurim ndonjë përgjigje në mos e gatshme, e përafërt për këtë situatë pandemie botërore. A

ka ndikuar tashmë në konceptin tonë për jetën në përgjithësi dhe për gjëra specifike në veçanti?

Në këtë kohë, si pjesë e reflektimeve të mia psikologjike, ndër librat e lexuar ka qënë edhe romani "Njeriu i Fundit" i novelistes Mary Shelley. Gjysmë shekulli para se Walt Whitman të konsideronte atë që e bën jetën të vlejë për të jetuar kur një goditje paralitike e goditi atë për vdekje, Mary Shelley (30 gusht 1797 - 1 shkurt 1851) e vendosi këtë pyetje në rrahjen e zemrës të Njeriut të Fundit

- romani i vitit 1826 që ajo shkroi në periudhën më të përgjakshme të jetës së saj: pas vdekjes së tre fëmijëve të saj, dy nga sëmundjet infektive të përhapura që shkenca ka përmbajtur që nga ajo kohë; pasi i dashuri i jetës së saj, Percy Bysshe Shelley, u mbyt në një aksident me varkë. Nga ajo gropë e mbuluar me trishtim, në faqet e një romani për një pandemi që fillon të fshijë speciet njerëzore një e nga një derisa mbetet një i mbijetuar - protagonist i vetëm autobiografik i Shelley -, ajo ngriti pyetjen jetësore: Pse të je-

tosh? Ja si e shpreh :

"Ndërsa kjo epërsi pasioni kaloi nga unë, u ndjeva më e përbërë. Unë shtrihem në tokë, dhe duke i dhënë frenat mendimeve të mia, duke mërzhitur në mendjen time jetën e mëparshme; dhe fillova, dalëngadalë, për të zbuluar gabimet e shumta të zemrës sime dhe për të zbuluar sesa e egër, e ashpër dhe e pavlerë kisha qenë deri më tani. Nuk mund të megjithatë në atë kohë të ndieja pendim, sepse mendoja se unë u lindi përsëri; shpirti im hodhi buzët e mëkatit të kaluar, për të

Shelley i tejkaloj të gjithë Romantikët, duke kompozuar prozën e bukurisë tronditëse poetike. Jo vetëm kaq, në përgjigjen e saj, mund ta ndiejmë veten edhe shumë prej nesh në këto ditë: duke u përpjekur për ti ristrukturuar gjërat, duke u dhënë gjërave një prioritet të cilin nuk ia kishim atribuar më përpara, duke reflektuar mbi shumë aspekte jetësore, etj.

Duke vijuar me romanin, udhërrëfyesi i romanit, Lionel Verney (Djali jetim i një fisniku të varfër) - një i ri idealist, më poroz se shumica edhe për vuajtjet më të thella të të jetuarit dhe bukurinë më transhendente të jetës - është më i afërti i Mary Shelley, stoik dhe i mbrojtur, erdhi duke pasqyruar një autoportret psikologjik. Në paralelizëm me këtë, sa protaagonistë të kësaj natyre mund të kemi në realitetin tonë psikologjik në kontekst jo vetëm kombëtar pro edhe botëror? Bota jonë është e mbushur me persona jetimë, të pastrehë, me probleme të thella socio-ekonomike të cilët vuajnë dhe kërkojnë një busull orientimi në kohë shumë të vështira.

Sipas autores, ndërsa pandemia tërheq botën (ja si shprehet)

"Mund të imagjinohet se gjërat ishin në një gjendje të keqe në të vërtetë, përpara se kjo frymë e mirëdashjes të mund të kishte goditur rrënjë kaq të thella. Infeksioni tani ishte përhapur në provincat jugore të Francës. Paniku i goditur u shfaq më shumë lëndim, sesa sëmundje dhe shoqëruet të saj natyror. Efektet e pastrimit të ftohjes u ndjenë menjëherë; dhe listat e vdekshmërisë jashtë vendit ishin zvogëluar çdo javë. Shumë nga vizitorët tanë na lanë: ata, shtëpitë e të cilëve ishin larg në jug, ikën me kënaqësi nga dimri ynë verior dhe kërkuan tokën e tyre të lindjes me shumë edhe pas vizitës së tyre të frikshme. Ne morëm frymë përsëri. Çfarë do të sjellë vera e ardhshme, ne nuk e dinim; por muajt e tanishëm ishin tonat, dhe shpresat tona për ndërprerje të murtajës ishin të mëdha". (fq 312)

Në këto rreshta gjejmë mjaft aktualitete: dëgjojmë lajmet çdo moment, dëgjojmë dhe ndjekim ecurinë e situatës në botë cilat janë vatrat e infeksionit në vendin tonë, duam dhe kemi nevojë të jemi të informuar mbi numrin e të prekurve apo nëse ka prej tyre që janë duke u shëruar. Kur dëgjojmë se kurba e infeksionit po bie, na jep një shpresë në një mënyrë të paimagjinueshme dhe si rrjedhojë neuronet pasqyrë fillojnë të bëhen pasqyrimi i realitetit.

Dhe për tu rikthyer përsëri tek au-

filluar një karrierë të re në pafajësinë dhe dashurinë. Asgjë e ashpër apo e ashpër nuk mbeti të ndiejë ndjenjat e buta që transaksionet e ditës kishin frymëzuar; Unë isha si një fëmijë që po i hidhja përkushtimet e saj pas nënës së saj, dhe shpirti im plastik u kujtua nga një dorë mjeshtrë, të cilën as e dëshiroja, as nuk munda t'i rezistojta" (fq 35)

Me përgjigjen e saj, autorja e ngriti veten nga gropa për të vazhduar më tej jetesën, duke u bërë endacake e llojit të saj artistik - Mary

torja jonë: sipas saj pandemia mposht të dashurit e protagonistit një për një të cilën e shpreh nëpërmjet pasazhit si në vijim:

"Shokët e mi të dashur u alarmuan, ata e shprehën alarmin e tyre me aq ankth, sa që nuk guxova ta shqiptoja fjalën murtaja, që u vu mbi buzët e mia, që të mos ngatërrojnë pamjet e mia të çoroditura në një simptomë dhe të shohin infeksionin në langurën time. I kishte rigjetur zor dhe me hilaritet të hidhëruar i kisha sjellë buzëqeshjet në rrethin tim të vogël" (fq 317)

Le të reflektojmë mbi këtë pasazh: cili prej nesh të mos jetë alarmuar, sa prej nesh mund të kenë ngurruar të shprehin qoftë edhe një shenjë gripale apo alergji të zakonshme me synimin e mirë për të mos alarmuar familjen apo të njohurit tanë. Ndoshta këtu, sërish mund të gjejmë pikat e takimit me udhëtimin e protagonistit siç shprehet në një prej pasazheve:

"Në përgjigje të pyetjeve tona të etur, vetëm një fjalë ra, ashtu siç ishte e pavullnetshme, nga buzët e tij të ngulitura: Murtaja. -- «Ku?» - «Kudo ku - duhet të fluturojmë - të gjithë fluturojnë - por ku? Askush nuk mund të tregojë - nuk ka asnjë strehë në tokë, ai vie mbi ne si një mijë pako ujqër - të gjithë duhet të fluturojmë - ku do të shkosh? Ku mund të shkojë dikush prej nesh?» (fq 318)

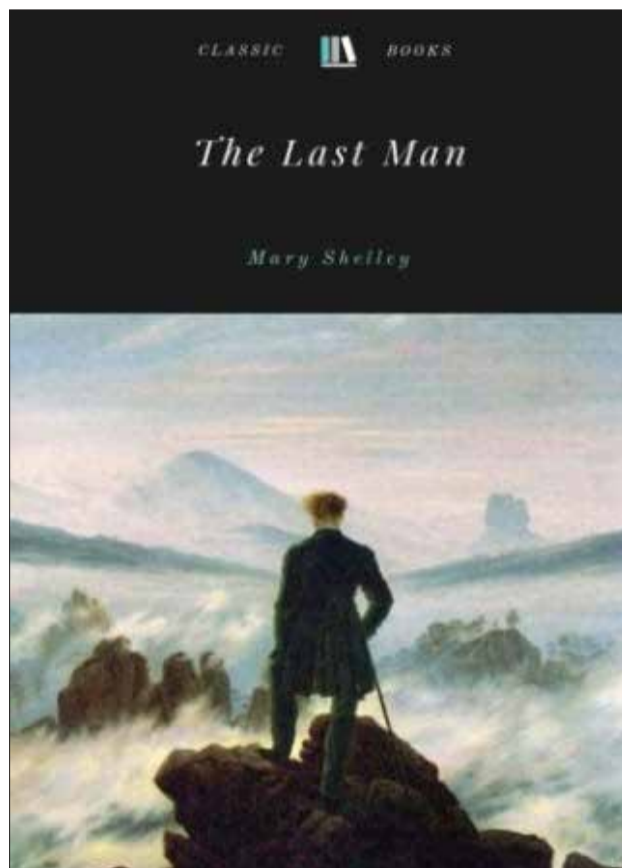
Në përgjigje të kësaj, ne jemi duke qëndruar në shtëpitë tona, duke mbajtur distancimin fizik, duke u përpjekur që të respektojmë masat universale në bazë të perceptimeve që kemi ngritur për situatën pandemike si dhe në bazë të akteve normative që janë ngritur në mbrojtje të shëndetit human. Mirëpo ky koncepti "kohë" na krijon pasiguri në të siguarit e një përgjigjeje që të na ngrohë. Do të ketë një zgjidhje-këtë pohim ia themi njëri-tjetrit por njëkohësisht e kërkojmë me kërshtëri të madhe nga mjekët epidemiologë dhe ekspertët kombëtarë e botërore të fushës.

«Vërejtjet e tua janë si vetja, e dashur,» u përgjigja unë, «e butë dhe e mirë; le të vlerësojmë një besim të tillë dhe ta heqim ankthin nga mendjet tona. Por, ne jemi kaq të formuar, (dhe nuk ka mëkat, nëse Zoti e krijoi natyrën tonë, për t'iu nënshtruar asaj që ai rregullon), ne jemi aq të formuar, që duhet ta duam jetën, dhe t'i përmbahemi asaj; duhet ta duam buzëqeshjen e gjallë, prekjen simpatike dhe zërin emocionues, të veçantë për mekanizmin tonë të vdekshëm. Le të mos, përmes sigurisë në jetën e përtejme, të mos e lëmë pas dore të tashmen. Ky moment i tanishëm, i shkurtër ashtu siç është, është një pjesë e përjetësisë, dhe pjesa më e dashur, pasi është e jona në mënyrë të patjetërsueshme. Ti, shpresa e ardhmërisë sime, je ti gëzimi i tanishëm. «. (fq 446)

Ah ja edhe një përgjigje tjetër e

cila na kujton që pavarësisht situatës dhe gjendjeve tona psikologjike, të duam të tashmen e të mos e lëmë atë të na rrëshqasë nga duart. Por sërish, përgjigja na duket më shumë e një natyre emotive sesa asaj racionale sikur në pasazhin e dhënë:

"Ndjenjat e mia të tanishme janë aq të përziëra me të kaluarën, sa nuk mund të them nëse njohuritë për këtë ndryshim na vizituan, pasi qëndruam në këtë vend steril. Më duket; se një re dukej sikur kalonte nga sipër nesh, se një peshë merrej nga ajri; që tani e tutje kemi marrë frymë më lirshëm, dhe kemi ngritur kokën me një pjesë të lirisë së dikurshme. Megjithatë ne nuk shpresonim. Ne u mahnitëm nga ndjenja, se raca jonë ishte e drejtuar, por ajo murtaja nuk do të ishte shkatërruesi ynë. Koha e ardhshme ishte si një lum i fuqishëm. Çfarë do të bëhej prej nesh? O për ndonjë orakull Delfik, ose ... për të thënë sekretet e së ardhmes! O për disa Edipi për të zgjidhur enigmën e Sfinksit mizor! I tillë ishte Edipi që unë të isha - duke mos

parashtruar guximin e një fjale, por zhurmat e trishtueshme të të cilit dhe jeta e trishtuar do të ishin motorët, me të cilët do të linin të fshehura sekretet e fatit, dhe të zbulonin kuptimin e enigmës, shpjegimi i së cilës u mbyll historia e racës njerëzore" (fq 559)

Eh....Sa e përjetojmë të gjithë këtë situatë...sa të pafuqishëm ndjehemi. Megjithatë përsëri vazhdojnë ditët tona me një mendim tjetër në horizont.

"Megjithatë si mund të jap dorëheqjen? Pa dashuri, pa simpati, pa shoqërim me asnjë, si mund ta takoja diellin e mëngjesit, dhe me të gjurmojë udhëtimin e tij të përsëritur në hijet e mbrëmjes?"

E qartë, ne po qëndrojmë të distancuar: arsimit tashmë po zhvillohet online, shumë aktivitete sociale vijojnë të jenë të pezulluara, shumë aktivitete ekonomike po ashtu dhe kjo na

krijon ndjesi të përziëra, besime dhe mendime irracionale. Mirëpo, ne i kujtojmë vetes se jemi homo sapienz.

"Më lejoni, me fjalën e parë, «tha ai,» të heq mendjen tuaj nga çdo frikë për llogari të mia. Unë nuk do ta detyroj veten përtej fuqive të mia, dhe as nuk do të kërkoj pa nevojë rrezik. Ndjej se e di se çfarë duhet të bëhet, dhe pasi prania ime është e nevojshme për realizimin e planeve të mia, do të bëj kujdes të veçantë për të ruajtur jetën time" (fq 325)

Vërtet, sikur edhe protagonistin, ne ende i kujtojmë vetes se jemi akoma në këtë udhëtim jetësor. Duke u rikthyer sërish tek protagonistin i Shelley, ai arrin të kthehet në shtëpi për të kërkuar siguri "siç bën zogu i nxitur nga stuhia [në] folenë në të cilën mund të palosë krahët e saj në qetësi." Atje, në heshtjen e çuditshme, të zhveshur nga zënet e zakonshme dhe shpërëndrimet e ekzistencës shoqërore, ai e gjen veten duke soditur thelbin e jetës:

"Sa të mençur kanë qenë endacakët, të cilët kishin braktisur strehën e [foleve], të ngatërruar në rrjetën e shoqërisë dhe hynë në atë që njerëzit e botës e quajnë «jetë», - atë labirint e së keqes, atë skemë të torturave të ndërsjella. Për të jetuar, sipas kësaj kuptimi të fjalës, ne jo vetëm që duhet të vëzhgojmë dhe mësojmë, duhet të ndiejmë gjithashtu; nuk duhet të jemi thjesht spektatorë veprimi, duhet të veprojmë; ne nuk duhet të përshkruajmë, por të jemi subjekte përshkrimi. Trishtimi i thellë duhet të ketë qenë burgosja e gjirit tonë ... dyshimi i sëmurë dhe shpresa e rremë duhet të ketë zënë ditët tona ... Kush që e di se çfarë është «jeta», do të binte për këtë specie të ethshme ekzistence? Kam jetuar. Kam kaluar ditë dhe netë festash; Unë jam bashkuar me shpresë ambicioze ...: tani - mbylli derën botës dhe ndërto lart murin që do të më ndajë nga skena e trazuar e krijuar brenda zonave të saj."

Në pajtim me Whitman - "Pasi të keni shteruar atë që ekziston në biznes, politikë, bindje, dashuri, dhe kështu me radhë - nuk keni konstatuar se asnjëra nga këto më në fund nuk ju kënaq, ose vesh përgjithmonë - çfarë mbetet?" autorja do të pyeste nëpër hapësirë dhe kohë, pastaj do të përgjigjet: "Natyra mbetet". - Protagonisti i Shelley gjen kuptimin e jetës jo në vorbullën e botës së krijuar nga njerëzit me simulakrën e tij të jetesës, por në praninë e thjeshtë krijuese me simfoninë e vazhdueshme të jetës:

"Le të kërkojmë paqe ... pranë murmuritjes së lumenjve në brendësi të tokës, dhe valëzimin e pemëve të hi-

jshme, rrobat e bukura të tokës dhe rrëfimin sublim të qiellit. Le ta lëmë «jetën» që të mund të jetojmë."

Në kulmin e pandemisë vdekjeprurëse, natyra duket gjithnjë e më e vendosur për të afirmuar rezistencën e jetës - pranvera arrin me shpërthimet e saj të papërmbajtshme të bukurisë, të pakontrolluara nga vuajtjet njerëzore dhe një kurim suprem për të. Është duke vëzhguar deliriumin e pakufishëm të natyrës në shprehjen e tij më të ngushtë, duke u dorëzuar në spastrimin e saj, që Lionel rimerr besimin e tij jo vetëm në mbijetesë, por në bukuri, në denjësinë e jetës. Shelley shkruan:

"Dimri ndërroi jetë; dhe pranvera, e udhëhequr nga muajt, zgjoi jetën në të gjithë natyrën. Pylli ishte veshur me jeshil; viçat e rinj të skuqur mbi barin e ri të mbjellë; hijet e krahëve me erë të reve të lehta që përshkojnë fushat e gjelbërta; vetmitari kuko përsëriti gjithë breshrin e tij monotone për sezonin; bilbili, zogu i dashurisë dhe minionin i yllit të mbrëmjes, mbushnin pyjet me këngë; ndërsa Venusi binte në perëndimin e diellit, dhe jeshilja e re e pemëve shtrihej në një lehtësim të butë përgjatë horizontit të qartë."

Nga kjo prani e hapur me botën jo njerëzore, protagonistin i Shelley nxjerr thelbin e asaj që do të thotë të jesh njerëzor:

"Ka vetëm një zgjidhje për enigmën e ndërlikuar të jetës; të përmirësohemi, dhe të kontribuojmë në lumturinë e të tjerëve."

Dhe ja kemi mbërritur në fund të këtij reflektimi. Teksa përmbyllja romanin e lexuar, autorja thekson e shqetësuar: Kush do ta lexojë, kujt ia kushtova këtë libër... dhe me shkronja shtypi ka shkruar Kushtuar "NJERIUT TË FUNDIT". Dikush do e lexojë sepse i drejtohet njeriut që mbijetoi. Ndoshta e njëjta pyetje më pëshkroi edhe mendjen time: kush do ta lexojë këtë reflektim timin? Kujt ia kam kushtuar? Beh... ndoshta se unë e ndjej se ka filluar të trokasë stina e pranverës..Ndoshta edhe do të ketë ndonjë kurioz sa ta rilexojë romanin. Kujdesu për veten, udhëtimin tënd dhe atë të të tjerëve. Ndodhemi në të njëtin ishull botëror në të cilën jeta e njeriut është në pikëpyetje. Atëherë le të provojmë marrim me vete këtë pasazh të fundit të Shelley:

"As shpresa, as gëzimi nuk janë pilotët e mi - më udhëheq dëshpërimi i shqetësuar dhe dëshira e ashpër dhe ndryshimit. Unë kam dëshirë të emocionohem nga frika, të kem ndonjë detyrë, sado të vogël ose të vullnetshme, për përmbushjen e çdo dite. Unë do të dëshmoj për të gjithë larminë e pamjes, që elementet mund të supozojnë - Unë do të lexoj një urim të drejtë në ylberin - një kërcënim ndaj reve - ndonjë mësim ose regjistrim i dashur për zemrën time në çdo gjë" (fq 615).

EVROPË - Mësime kineze për ekonominë globale

Nga Alfred PAPUÇIU,
5 prill 2020

Kinë, Klientë të kthyer

Ndërsa Europa dhe Shtetet e Bashkuara janë kryesisht në kontroll, Kina tashmë ka filluar rimëkëmbjen e saj ekonomike. Cfarë mësimesh mund të nxjerrin vendet perëndimore nga kjo? A do të dalin nga kriza më e fortë apo më e varur nga Kina?

Ekonomia kineze është rikthyer, por efektet e kontrollit do të vazhdojnë të ndjehen. Si këtu në Ëuhan, epiqendra e epidemisë Covid-19, ku dyqanet mbrohen nga barrierat.

Pas disa javë izolimi në Europë, sytë janë më shumë se kurrë për Kinën. Aq sa të vëzhgoni evolucionin e epidemisë sa të përpiqeni të kuptoni dinamikën ekonomike të një vendi që del nga kriza. E ardhmja e ekonomive perëndimore mund të jetë në bërjen në Kinë, epiqendrën e epidemisë, ku masat e kontrollit gradualisht po hiqen dhe aparatet prodhuese janë rifilluar. Cfarë mësimesh mund të mësojmë për Europën dhe Shtetet e Bashkuara? Cfarë vendi do të ketë Kina në ekonominë globale pas Covid-19?

Rritja ka filluar përsëri në Kinë. Jo me një ritëm të pathyeshëm, por aktiviteti duhej të ishte kthyer në zgjerim, sipas sondazhit të fundit të menaxherëve të blerjeve, të botuar të mërkurën, i cili tregoi një vlerë prej 50.1. Ose pak më shumë se shenja 50, e cila ndan tkurrjen dhe rritjen. Kjo do të thotë që ekonomia kineze u stabilizua në fund të tremujorit të parë dhe se rritja duhet të kthehet në të dytin, sipas një studimi të Julius Baer, të botuar të Premten.

Përveç shifrave zyrtare, Dan Scott vëzhgon edhe të dhëna alternative, siç janë “ndotja ose transporti, të cilat janë në rritje”, tha nënkryetari i ekonomistit të Vontobel. “Shkalla e shfrytëzimit të kapaciteteve është aktualisht midis 65% dhe 70%, që nuk është larg nga 80% e regjistruar në kohë normale, sinonim me kapacitet të plotë”, vazhdon ekonomisti. Ai pret rritje prej 2% këtë vit në Kinë, ndërsa konsensusi pret 5.3%. PBB-ja e Kinës u rrit me 6.8% në 2017 dhe 6.6% në 2018.

Vala e dytë

Nëse parashikimet e specialistëve ndryshojnë sa më shumë, është se mbetet “shumë e vështirë të parashikohet se cila do të jetë rritja e PBB-së kineze për dy tremujorët e parë”, vuri në dukje David Chao, strateg në Invesco, gjatë një mbledhje të organi-

zuar të enjten. Pasiguria mbetet e lartë për ritmin e rimëkëmbjes ekonomike të Kinës, pasi mund të përballlet me një valë të dytë.

Ose më saktë dy valë të dyta: ajo e mungesës së kërkesës nga vendet perëndimore, e mbyllur kryesisht; dhe “ajo e infeksioneve të reja në Kinë të shkaktuara nga të huajt ose kinezët që kthehen nga jashtë. Ose te bartësit e shëndetshëm të virusit, të cilët nuk kanë simptoma dhe tani përfshihen në statistikat kineze. Kështu që do të duhet të ketë një përgjigje të koordinuar globalisht, “tha David Chao.

Për këtë specialist të Azisë Paqësorit, kriza Covid-19 solli tre ndry-

Një mendim i ndarë nga shefat e markave të tjera të globalizuara - bërja e orës apo jo - i pranishëm atje. Më 24 mars, ajo e Nike vuri në dukje për shembull se “trafik i ishte kthyer” në Kinë, por edhe në Japoni dhe Korenë e Jugut. “Konsumatorët janë rikthyer në dyqane. Ata kanë veshur maska, por janë kthyer, “tha ai në konferencën vjetore të rezultateve të grupit.

E pranishme në Kinë me rreth tridhjetë dyqane, marka luksoze Bulgari po sheh gjithashtu një “shërim mjaft të shpejtë”. Bosi i markës së grupit LVMH, Jean-Christophe Babin, vlerëson se niveli i shitjeve të tij “ka qenë atje për tre javë niveli i vitit të

Rimëkëmbja në Ë?

Në një periudhë afatmesme, një ringjallje e epidemisë në nëntor mund të shkaktojë një shërim në formë Ë. 7% e PBB-së botërore kundër 19% aktualisht, ende vëzhgon David Chao. Kjo është më e varur nga tregtia ndërkombëtare.

Kontrolli i vendosur në Europë dhe Shtetet e Bashkuara peshon ekonominë kineze, thekson Mathilde Lemoine, kryekonomiste e grupit Edmond de Rothschild, pasi këto dy rajone përfaqësojnë 35.7% të eksporteve kineze dhe 32.8% të eksporteve vendet në zhvillim të Azisë.

shime strukturore në Kinë: “Popullsia beson më shumë në sistemin politik, i cili ka treguar se mund të reagojë në mënyrë agresive dhe efektive; përparimi teknologjik është përshpejtuar nga investimet publike në 5G ose inteligjenca artificiale; Më në fund, ekonomia ka evoluar në një model në internet, veçanërisht për konsum”.

Klientë të kthyer

Përkundër kësaj, pjesa fizike e aktit të blerjes mbetet shumë e gjallë. Kjo është thelbësore për një numër markash (veçanërisht markat luksoze) që bëjnë një pjesë të konsiderueshme të shitjeve të tyre në Azi. Bosi i Seatch Group, Nick Hayek ishte një nga të parët, më 19 Mars, për të thënë se pa një fillim për rikuperimin në Kinë.

kaluar”. Ai zbulon se më pak klientë shkojnë në qendrat tregtare “por që ata që shkojnë atje me të vërtetë duan të blejnë”.

Jean-Christophe Babin nuk po pretendon ende fitoren. Dy pyetje kryesore lindin: “A do të rimarrin vendet e tjera aq shpejt sa ky treg kyç dhe a do të kenë klientët e tyre etjen e njëjtë për konsum?” Ne nuk jemi në gjendje t’i përgjigjemi këtyre pyetjeve në këtë kohë.

Në industri, Schindler thotë se fabrikat e tij kineze janë përsëri në lëvizje të plotë. “Kina është tregu i parë që kthehet dhe po lulëzon,” tha shefi i grupit të ashensorëve Lucern, Thomas Oetterli, të Premten në NZZ. Kina zë 15% të shitjeve të Schindler, ose 1.55 miliardë franga në shitje në vitin 2019.

Tashmë para shfaqjes së Covid-19, parashikimet e rritjes kineze ishin ulur nga 6,5% në 6%. Dhe duhet të dalë edhe më e ulët se sa pritej, vazhdon Mathilde Lemoine: “Aktiviteti po rifillon në Kinë por do të mbetet në një nivel më të ulët se ai i një viti më parë; për shembull, ne shohim që konsumi i qymyrit është ulur 15% gjatë kësaj periudhe dhe se kapacitetet prodhuese nuk përdoren plotësisht.”

Për Julius Baer, kompanitë kineze do të preken nga masat e kontrollit për shumë lagje. Banka me qendër në Zyrih pret falimentime, rënie të flukseve të parave dhe ndryshime në zakonet në transport dhe shërbime në planin afatmesëm. Midis rënies së investimeve të biznesit dhe ku- jdesit të konsumatorëve, fitimet

MOLLA

Tregim i jetuar

Kur linda unë, në një ditë shkurti, babai kishte menduar të mbillte një pemë molle.

U rritëm bashkë si dy binjakë. Kur mora pak mend më thanë, se molla asht e jotja, ka emrin tënd. Sa herë i shkoja në anë e më dukej sikur rritej nga gëzimi. Një vit bëri lule e mandej dy apo tre kokrra. Asnjëherë nuk urinova te trangu i saj, me duket se po lagu pantallonat e mia. Unë 10 vjeç, ende fëmijë, por edhe pema, motra ime binjake po aq vjeç ishte, por me degë e trung që dukej sikur ishte 50 vjeçe. Ajo u mbush me lule, pastaj me ca kokrra të vogla e mandej pak më të mëdhaja, sa unë ia ndukja nga degët për t'i provuar shijen. Vitin tjetër u mbush sa nuk thuhet me kokrra të kuqe e krejt të bukura, gjynah nuk kishim foto.

Një mjes herët dëgjova ulërimë qensh që ziheshin në oborr. Ashtu edhe i pa veshur dola me vrap. Ishte qeni i Rasimit, komshiut tim, që kishte zënë përfyt Xhixhin, qenin tonë të shtëpisë. Unë i shihje tek rrokulliseshin nëpër oborr e ziheshin për vdekje o ngordhje. Dreqi e merr vesh ku u kishte mbet hatri me njëri-tjetrin. Më hyni inati. Mora një shkop dhe fillova të qëlloj qenin e komshiut. Xhixhi u bë m' zemër e filloi sikur të krenohej dhe të merrte forca. U ndan së fundi. Duke hungëruar qeni komshiut iku te gardhi vet, ku ishte një vrime e u hodh tej.

Rasimi, i zoti qenit, kishte parë gjithë skenën. Ai ishte nja 9 vjet më

i madh nga unë. Nuk foli asnjë fjale, por kontrolloi qenin e vet për ndonjë plagë dhe iku për në shtëpi të vet. Unë mbeta për pak aty në oborr, ku nën shikimet mirënjohëse të Xhixhit, gati me vinte për të qarë.

Zhurma kishte hyrë deri te dhoma ku flinin prindit, të cilët dolën, por pasi kishte mbaruar ndeshje. U shpjegova me dy fjalë për t'i qetësuar. Dita vazhdoi krejt normal, sikur asgjë nuk kishte ndodhur, veç shikimet e ndonjë zë, që lëshonte qeni në shenjë mirënjohje brenda praktik të shtëpisë ngujuar brenda, për t'iu shmangur ndonjë tjetër luftë me qenin e botës.

Vjeshta kishte sjelle mjaft prodhime, edhe molla ime ishte plot me kokrra të kuqe, sa babai më thoshte se duhet të presim edhe një jave e do ta vjelim me ceremoni me shporta degë për degë e kokërr për kokërr që t'i ruajmë për dimër. Numëroja ditët se kur Vjenë ajo e bekueme ore që te vjelim mollën time vjeshtake.

Përsëri u zgjova herët në një ditë shtatori të kthjellët, të bukur e plot dritë e ajër. U ktheva të shikoj mollën, për të parë kuqaloshet të shndrisin nen rrezet e diellit parë. Fërkova fort sytë, se mos isha andërr. Të gjitha kokrrat bashkë me degë ishin shtruar përtoke. Një kokërr teper e plagosur ishte rrokullisur deri te kambët e mija të z bathura. Më erdhi të ulërija, por pastaj me lot që më rrokulliseshin faqeve vrapova brenda dhe i thirra babës. Dolën prindërit si në një alarm. Zëri im i çjerrë i kishte trishtuar me shumë nga ajo që do të shihnin. Kur pa mollën që dukej sikur kërkonte ndihmë, motra e madhe zuri të qajë edhe ajo me za. Babai nuk foli, ndërsa nana tha “na marrtë të keqën”, por askush nuk e zuri ne gojë dëmtue-

sin. Një dorë gjakatare kishte ardhur natën dhe pa mëshirë e me një shkop të gjatë në dorë kishte shemb përtokë degë e kokrra bashkë. U kuptua. Ishte komshiu, Rasimi.

Ra heshtje. Babai bëri me shenj të hynim brenda dhe ashtu bëmë. Ditë me radhë mendoja si të hakmerresha. Mendoja armën e vrasjes, herë në andërr e herë zgjuar. Lloj, lloj planesh më vinin në kokë. Një natë mendova t'i djeg shtëpinë Rasimit, por kisha frikë errësirën të lëvizja natën dhe qenin që me urrente për vdekje. Ishte gja e pamundur, - thashë me vete. Një armiqësi në heshtje rrokulleu fqinjën tone, ku kishim shkëmbyer një jetë korën e bukës, një filxhan kafë apo edhe një ene për çfarë njeriu ka nevojë. Babai i mblodhi një për një kokrrat gati të pjekura dhe i futi në një gavih prej druni shumë të madh, ku i la të fermentohen dhe pas dy jave vuri kazanin. Një raki që kurrë nuk ishte pa e as dëgjuar në anët tona. I thashë babës planin tim për hakmarrje. Ai qeshi, me një të qeshmë që e kishte karakteristike, kur deshtë të tallej me ndonjë. Pastaj serioz me tha: “Kurrë, kurrë, as mos të shkojë në mendje. Fqinjët janë si vllazën. Ai aq mendoi, aq bani. Ne do të bajmë tonën”. Unë nuk e kuptova ketë “do të bajmë tonën”, ndoshta, - thashë me vete do të hakmerrej ai vetë. Askush në fshat nuk e mori vesh ç'kish ndodhur, veç gjithë fshati u çudit me rakinë e mollës, e cila praktikohet për herë të parë në viset tona. Nuk mbet njeri pa ardhur për të provuar rakinë eksperimentale.

I vrare në shpirt, Rasimi mbajti distance për ca muaj e unë mendova se cila do të ishte hakmarrja e babës dhe kur, por kurrë nuk më shkoj ndër-mend se e vetmja hakmarrje ishte ajo

e bekuar raki që curronte në një enë plot.

- Një ditë dëgjuam një zë në derë, - “O i zoti i shpisë!”

- “Urdhno e mire se te pruri Zoti!”, - iu përgjigj baba.

Ishte Rasimi. Në një moment u drodha. Atëherë do të hakmerrej ai mendova. Kur hyri brenda pashë se mbante një lepur të egër kapur për veshësh me njëren dorë. Në kurthet e shumta të dimrit që vendoste Rasimi kopshtijëve me lakra, kishte mund të zinte lepurin, të cilin na e solli gjallë, sa kurrë nuk kisha parë as takuar një kafshë të egër, aq më tepër një lepur. Harrova qentë, harrova mollën dhe i sillesha plot dëshirë e frikë kafshës së gjorë, e cila përpëlitej në dorën tashmë të fuqishme të Rasimit, i cili po na e falte neve.

Ai bashke me babën, me gota para e një meze, që përgatit nana, shijonin rakinë e mollës time, të vjel “pa pagesë” nga komshiu, duke treguar historinë e lepurit, kurtheve dhe borës që kishte mbuluar tokën.

Në ketë kohë virusi e mora në telefon për të pyetur për shëndetin e Rasimit. Iu duk sikur i fala gjithë boten, kur dëgjoi zërin dhe emrin tim. Rasimi sot 82 vjeçar fliste me ndërprerje, ndoshta nga emocioni, o ndoshta edhe me një pikë loti mbi faqe prej mallit e largësisë, ku na ndau jeta. Nëpër bisedën tonë kaluam në kujtesë emër për emër gjithë atë brez, që sot nuk është më. Tash ma edhe ne të dy dalëngadalë po bëjmë dorëzimet e fundit bashkë me mollën e zgavruar duke i lenë radhën breznive që do të vinë.

Ndoc SELIMI,
mars 2020

◀ e kompanive kineze nuk duhet të rikuperohen para gjysmës së dytë të 2021, sipas Julius Baer.

“Efikasiteti nuk shihet në Perëndim”

Në këto kushte, a duhet që Pekini të nisë programe të mbështetjes ekonomike të ngjashme me ato të vendosura në Shtetet e Bashkuara ose Europë, ku mund të arrijnë në 10% të PBB-së? David Chao nga Invesco nuk e beson: “Qeveria qendrore nuk dëshiron të rrisë borxhin dhe, vitet e fundit, tendenca ka qenë më tepër të shtyjë drejt një ulje të borxhit të aktorëve ekonomikë, në veçanti nga frika e një fluskë të pasurive të patundshme “. Nga ana tjetër, Pekini ka ngritur rreth tridhjetë iniciativa mbështetëse, të synuara për sektorët ekonomikë (NVM, dixhitale) dhe duhet të vazhdojë përgjatë kësaj rruge, tha David Chao.

Më në fund, a do të dalë Kina forcuar nga kriza e koronavirusit? David Chao peshon të mirat dhe të këqijat. “Nga njëra anë, vendi mund të humbasë rolin e tij si qendër dominuese prodhuese, pasi virusi ka shkaktuar një shkurtrim të zinxhirëve të furnizimit. Aktivitetet po kthehen në vendet e zhvilluara dhe bota po bëhet gjithnjë e më e izoluar. Mungesa e tifozëve tregon se varësia e disa vendeve nga të tjerët është shumë e fortë. “

Por nga ana tjetër, Kina gjithashtu mund të “dalë si furnizuesi i vetëm i një grupi të tërë produktesh, sepse ekonomia e saj tashmë ka dalë nga kriza, ndërsa Perëndimi është akoma në gjendje të ndaluar. Në një afat më të gjatë, kompanitë e planetit do të duhet të ulin kostot e tyre, një pikë në të cilën Kina është thelbësore, “argumenton David Chao. Kush duket se favorizon një Kinë më të fortë pas krizës: “Vendi ka demonstruar aftësi-

në e tij për të përmirësuar epideminë dhe të tërhiqet. Ne nuk kemi parë këtë lloj efektiviteti në vendet e zhvilluara “.

Rimëkëmbja nën kufizime në Azi

Situata në Kinë do të peshojë në tërë Azinë, beson Mathilde Lemoine, e de Rothschild: “Rimëkëmbja aziatike është gjithashtu nën pengesa, sepse Kina importon më pak mallra të ndërmjetme nga pjesa tjetër e Azisë, por ky sektor përfaqëson 15% të PBB-së së Malajzisë, 13% të asaj të Vietnamit ose 8% të asaj të Singaporit. “

Ndërvësia brenda rajonit ilustron edhe nga turizmi, i cili nuk u kthye në nivelet e tij para krizës, pavarësisht një rikuperimi, sipas Mathilde Lemoine. Kufijtë janë të mbyllur, ndërsa për Tajlandën turizmi përbën 14% të PBB-së, 6% të atij të Malajzisë ose Singaporit, dhe madje deri në 25% në Filipine. “Sektori mund të largohet

pak në Azinë Juglindore, ku turistët kinezë përfaqësojnë 20% të totalit, veçanërisht pasi ata nuk kanë qasje në Europë. Por jo para rënies ”.

Më në fund, çmimet e dobëta të naftës po mbështesin rritjen në vendet aziatike, duke kontribuar 0.5 pikë përqindje në PBB në Indi dhe Kinë, deri në 2 pikë në Singapor. Për Malajzinë dhe Indonezinë, dy eksportuesit e vetëm të naftës së papërpunuar në Azi, efektet pozitive në faturën e naftës kompensojnë efektet negative.

Në këtë kontekst të përgjithshëm “të shprehur nga një pasiguri e lartë dhe mungesë e perspektivës, investitorët priren të favorizojnë aktivet cilësore, gjë që i shtyn ato më shumë drejt Shteteve të Bashkuara se Kina”, përfundon Mathilde Lemoine./Sébastien Ruche, gazeta zvicerane « Koha », « Le Temps »

FAMILJA DHE “FATI”

Nga Lekë Imeraj

Për t'u martuar, nuk ka asgjë të vështirë. Martohet gjithkush. Gjithkujt i del «fati» i vet, nëse duhet menduar fat. Për të bashkëjetuar, është shumë e vështirë. Këtë nuk e bën dot gjithkush. Jo gjithkujt i ecën “fati”.

Shumë veta e mendojnë familjen fat dhe gjithçka e lënë në dorë të “fatit”. Zakonisht, të tillë janë ata që, para martesës, i mbyllin të dy sytë dhe pas martesës, nuk shikojnë më «trarin» në syrin

kishte fajin, «krokodili» apo “akuariumi”, nuk do të thotë se e kemi gjetur zgjidhjen.

Familje ideale nuk ka, sepse nuk ka bashkëshortë idealë. Nuk ka bashkëshortë idealë, sepse njeriu ideal, mashkull apo femër qoftë (nëse ai ekziston), nuk do ta përsëriste kurrë gabimin fatal të paraardhësve të vet, martesën.

Martesa është një organizëm i gjallë, i cili gjatë gjithë ekzistencës së

Sipas mendimit psikologjik, në periudhën e martesës njeriu kthehet dhe njëherë në fëmijëri. Në mënyrë të vetëdijshme apo të pavetëdijshme, riaktivizohen gjurmët e dhimbjeve të së kaluarës, dhimbjet e mungesës prindërore, injorimi, poshtërimi, keqtrajtimi, si dhe kënaqësitë e përjetuara. Nëse fëmijëria ka qenë e vështirë edhe në martesë njeriu përjeton të njëjtat gjëra. Rreziku i dështimit të martesës është tepër aktual.

e tyre, por «qimen» në syrin e bashkëshortit. Në të vërtetë, a është martesa dhe familja fat apo diçka tjetër!? Le të vazhdojmë më poshtë, duke filluar me një shembull nga bota e kafshëve. Jo rastësisht. Kush njeh botën e kafshëve, njeh artin e të jetuarit.

Një burrë shkoi në dyqanin e kafshëve dhe bleu një krokodil dhe një akuarium. Krokodili ishte i vogël, por edhe akuariumi, gjithashtu. Shitësi u mundua t'i shpjegonte blerësit se krokodili rritet shumë shpejt dhe se pas një kohe të shkurtër, akuariumi nuk e nxë më. Por, burri as që ia vuri veshin këshillës së shitësit dhe bëri atë që mendoi vetë. Krokodili vazhdonte të rritej ndërsa akuariumi mbetej po ai që ishte. Dikur, krokodili u rrit aq shumë, sa e mbushi plot akuariumin me trupin e tij. Ngaqë nuk mund të ishte ndryshe, ai iu përshtat akuariumit dhe u bë komplet katërkëndësh. Askush nuk mund të thoshte më se ç' lloj kafshe ishte ajo.

Unë nuk mund ta di se në çfarë «akuariumi» e rrit secili familjen e vet, por, nëse dikush mendon ta rrisë si burri më lart krokodilin, ajo mund të marrë çdo formë, por kurrë atë të familjes së vërtetë. Nëse më vonë do të rrimë duke vrrarë mendjen se kush e

vet vuan nga tre armiq të rrezikshëm: ndjenja e xhelozisë, e frikës dhe e pasigurisë. Pa përjashtuar pengesat e tjera të pafundme, të cilat vijimisht mundohen t'ia bllokojnë rrugën dhe t'ia zënë dritën e diellit.

Kur mbaron muaji i mjaltit dhe fillojnë detyrat, drita fillon të zbehet dhe hijet të forcohen. Fëmijët, natyrisht që sjellin gëzim në familje, por edhe tronditje të familjes. Pagjumësi, lodhje, grindje, kur janë të vegjël dhe «tërmet», kur futen në moshën e adoleshencës. Gjendja e vështirë financiare, traditat, tabutë, opinionin, pala e burrit, pala e gruas dhe njëmijë e një probleme, shfaqen në «organizmin» familje, i cili me vështirësi mbahet për veten e vet. Dhe shpërthen.

Një gjendje e tillë, të bën të mendosh: a ka më kuptim familja sot!? Dhe nëse po, cili është ky kuptim? Çfarë duhet të zgjedhë njeriu i sotëm, vetminë apo familjen? Ku është ndryshimi midis atyre që ndahen dhe atyre që bashkëjetojnë?

Edhe kur nuk ka përgjigje, njerëzit e gjejnë vetë atë. Dikush mendon: “Martesa është guxim dhe ndershmëri”, tjetri: “Vetëm guxim dhe fitore”, “dashuria tek ne është akoma e fortë” e të tjera.

Nuk ka mashkull as femër që të mund t'ia fshijë partnerit të vet dhimbjet e fëmijërisë, të shkaktuara nga prindërit e vet.

Partnerët gjenden vazhdimisht para dilemës, të bashkohem me tjetrin dhe të përbëjmë kështu një trup të vetëm, apo të qëndrojmë vetëm, i pavarur. Nëse unë i bashkohem “gjysmë hënës” tjetër, sigurisht që hëna do të bëjë më shumë dritë. Më shumë dritë, do të thotë që secili të shikojë më shumë dhe më larg. Kjo është e mirë. Por më shumë dritë do të thotë edhe pamundësi për të fshehur secili të fshehtat e veta para tjetrit. Po sikur ai t'ia mësojë të fshehtat e mia!? Shumë çifte lëkundën midis kësaj dileme. Kjo i bën ata të përjetojnë konfliktin e përhershëm të afrimit apo largimit, të bashkimit apo ndarjes, të shkrirjes apo ngrirjes.

Nëse në fillim martesa duhet menduar si diçka romantike, me kalimin e kohës ajo e humbet këtë vlerë. Kthehet thjesht në një “projekt” të përbashkët për të dy bashkëshortët, të cilin e kanë bërë bashkë, përpunuar dhe zbatuar bashkë dhe që do ta gëzojnë bashkë. Nuk ka fare të bëjë me fatin.

Gjithçka që ndërtohet nga njerëzit, kurrë nuk mund të mendohet e pashembështet dhe e pavdekshme. Edhe

ky projekt, kështu duhet menduar. Sigurisht që do t'i duhet të përballojë shumë dallgë dhe stuhi, por, nëse të dy “pronarët” janë të ndërgjegjshëm për atë që kanë ndërtuar dhe do të jenë vigjilentë në çdo rast rreziku, ai nuk shembet. Nuk mjafton vetëm fati, për ta mbajtur në këmbë.

Ai që guxon të paketojë valixhen dhe t'ia mbathë, për një të “çarë” të vogël, nuk i duhet besuar kjo. Në fakt, ai e ka menduar me kohë valixhen, por ka pritur “shkakun”, të çarën.

Kur rriten fëmijët, shumë gra përjetojnë një lloj metamorfoze. Prirjen nga tendenca e largimit nga ngushtësia e partneritetit. Natyrisht, kur partneriteti është i dhunshëm dhe i padurueshëm. Disa i referohen traditës dhe e durojnë dhunën, kurse disa të tjera paketojnë valixhen dhe largohen. Është e njëjta sjellje, si në fazën e pubertetit. Edhe tani edhe atëherë, ka të bëjë me prirjen për autonomi ndaj detyrimeve dhe dhunës. Meshkujt, në përgjithësi, mundohen ta vendosin ekuilibrin me dhunë, një mënyrë kjo, në të shumtën e rasteve e dështuar.

Në shumë raste, diferenca intelektuale midis partnerëve bëhet shkak për konflikte të përhershme. Ndodh që njëri apo të dy, ia zënë rrugën njëritjetrit, për të mos e lënë të parakalohet. Pas 22 vjet martesë, u ndanë bashkëshortja “A” me bashkëshortin “B”. Gjatë jetës bashkëshortore, “A” kishte shfaqur talent për pikturë, ndërsa “B” për të shkruar. Asnjë hap më tej. Pas ndarjes, shpërtheu secili në talentin e vet dhe të dy u bënë shumë të njohur.

Meshkujt inferiorë, mundohen që inferioritetin e tyre ta mbulojnë me agresivitet dhe dhunë, mjete këto që, në të shumtën e rasteve, sjellin dështim. Femrat e bëjnë këtë në mënyrë më të rafinuar. Kur e shikojnë se burri bëhet xheloz për aftësitë dhe dituritë e saj, tërheq menjëherë “frenat e dorës”.

Zina, kur ishte akoma e fejuar, një ditë mori metrin me vete dhe shkoi tek shtëpia e të fejuarit, Tani, “kam ardhur të mat muret e dhomës, për të parë se ku mund ta vendosim bibliotekën”, - i tha ajo.

«Çfarë na duhet biblioteka, - unë nuk mbaj libra, nëse ke të tillë, i mbyllim diku në bodrum dhe kaq», - iu përgjigj Tani. Të dy ishin me shkollë të lartë. Edhe sot, pas 15 vjetësh martesë, Tani nuk merret me libra. Thuhet se leximi dëmton injorancën. Me sa duket, Tanit nuk i pëlqen ta rrezikojë injorancën e vet. Zina, megjithëse në punë dhe me tre fëmijë, ka mbaruar edhe një fakultet tjetër dhe vazhdon të mbrojë titullin shkencor. Në të vërtetë, ajo ndihet shumë keq kur, në sytë e burrit, në vend që t'u drejtohet rrobave të pahekurosura, i drejtohet universitetit. Ajo e ka kuptuar me kohë se burri i saj ndihet shumë keq para ngjites së saj të pandërprerë drejt dijeve. E ka lënë shumë prapa, aq ▶

PSE FSHIHET E KALUARA ARKEOLOGJIKE E TIRANËS?

Pse ky mos interesim që nga paslufta e dytë botërore e deri sot? Janë bërë gërmime brenda mundësive deri në skajet e më të largëta të Shqipërisë, ndërsa Tirana dhe nëntoka e saj e mbushur plot dëshmitare të një kohe të lavdishme, të luftërave, të kulturës dhe të disfatave nuk evidentohen dhe nuk behën gërmime për të mësuar atë që fsheh kjo nëntokë. E vendosur në një pellg deti prehistorik, rajoni i Tiranës ruan në gjirin e vet dëshmi të padiskutueshme të një të kaluare të largët e të lavdishme deri në ditët të sotme.

Zbulimet arkeologjike me interes dhe me një bujë në mediat, janë gjetur krejt rastësisht gjatë gërmimeve për themele etj. Të tilla janë p.sh. Mozaiku në Bazilikën në rrugën Naim Frasheri zbuluar gjatë themeleve të një bllok pallatesh me 1972. Të Krojet e Shëngjergjit gjenden fragmente muresh dhe asnjë interes, veç një ideje që ishte një kishë e vjetër e mjaft. Tani mbuluar ma pallate. Konsulli francez Aleksandër Degrand me 1901 na bën të ditur se ndodhet pranë Lumit të Tiranës një nekropol romak dhe thotë se “kjo gjetje të çon të lufta në mes Cezarit e Pompeut”, por ne 100 vitet e fundit asnjë interes!!

Austriaku Karl Patsch me 29 maj 1923 gjen themelet e një ndërtese në Laknas, po në Tiranë, si dhe një thikë, enë balte, si dhe një gjilpërë ari në lagjen Brutka.(2). Përgjatë lumit të Tiranës i quajtur Argjilata, Refik Toptani gjen një dyshe me tulla ku dilte edhe një burim i quajtur nga

vendasit “Vendi i mirë” si vazhdim i një qyteti të nëndheshëm deri në Valias, ku përsëri Patsch thotë se banonte një popullsi e shpeshtë. (Asnjë interes organet kompetentë, tashmë të mbuluar me pallate. !!). Për të vazhduar me tej te Skulpturat antike të Baldushkut, Statuja e Hermesit në Berzhit gjetur gjatë hapjes së rrugës, pllakat dhe varret prej guri ne Paskuqan, monedhat e argjentit pranë Pallatit të ri Mbretëror me 1963 në Sauk gjate hapjes se themeleve të një ndërtese. U gjenden rreth 63 copë monedha, 7 nga të cilat prerë në punishtet e Apolonisë. Monedhat me të reja mbanin emrat e konsujve romakë si L. Konelius Lentulus dhe C. Claudios Marcellus. Të gjitha këto i takojnë vitit 49 para Krishtit, kur i bie që Pompeu i lëshon Romën Cezarit e hidhet në anët tona bashkë me konsujt që u përmendet emri në monedhat. (Sipas K. Frashëri, Historia e Tiranës” fq 31). Po ashtu thesari i Vrapit me një mori veglash e kupën prej ari qe sot gjenden ne Paris e Amerikë e të tjera e të tjera, ku deri tani nuk është thënë fjala e specialistit dhe nuk janë vënë në planin e kërkimeve (të paktën deri sot 2020).

Po kishat e rrënuara në zonën e Tiranës?

Asnjë fjalë, asnjë shkrim, asnjë kërkim me specialistë. Popullsia e Tiranës konvertohet ne myslimanizëm rreth viteve 1610 - 1634 për të arritur deri te vitet 1650, 90 % e konvertuar, këto sipas relacioneve kishtarë te këtyre viteve. Kur Konsulli J. G. von Hahn viziton Shqipërinë për here të

dyte me 1863 shkruan: “... se në viset ku buron Erzeni ndodhen shume kisha të krishtera, të rrënuara” (3)

Dom M. Dushi i përmend me emra ish kishat tashme te rrënuara në trevën e Tiranës: Kishën e Shën Gjinit te krojet e Shën Gjinit, Kishën e Shën Mërisë në Brar, Kishën e Shën Kollit ne kodrat e Selitës, Kishën e Shën Kollit ne Prisken e Vogël, Kishën e Shën Kollit në Qafë Mollë, Kishën e Shën Gjergjit në Tujan, Kishën e Shën Pjetrit në Shën Pjeter” (quhej vendi ku është sot Sanatoriumi). Kisha e Muka- jt e kthyer në xhami, si dhe një tjetër numër kishash na përcjell Cordignano si ajo e Shën Barbara në Bastar, Shën Mikelin në Mner, e Shën Gjonit në Damjan e të tjera. 4,5)

Arkeologu Skënder Muçaj thotë, se Tirana ka qene qendra e krishterimit në Shqipëri. Nga vëzhgime krejt të përcipta në zonën e Piskës deri në Percellesh janë gjetur shtate kisha, ku njëra ka një sipërfaqe prej 2000 m2, që mund të ketë qene një qendër peshkopale. Po ashtu vetëm në fshatin Derje jane gjurmuar shtate kisha e kapelone deri tani. Numri më i madh i kishave janë gjendur rreze Dajtit, por edhe në Vore, ku është zbuluar një faltore dhe një kështjelle. Kjo tregon për një popullsi të dendur dhe banoret ishin të besimit katolike. (6)

Fati i këtyre kishave ka qene vete një trishtim. Me okupacionin turk shumica u shemben, një pjese u kthyen në xhami dhe të tjerave u ka humb nishani. Po interesimi i më pastajmë? Komunizmi!!, Post komunizmi!. Har-

resa është e tmerrshme. Harresa është vdekje e mbuluar përgjithmonë me hi. Asnjë shkrim, asnjë foto, asnjë vend turizmi ndër këto qindra troje. Shumë intelektualë dhe udhëheqës të Tiranës tash 100 vjet, mendojnë dhe i atribuojnë fillesat e Tiranës vetëm më 1614, në kohën kur u duk pashai Sulejman Bargjini. Informacioni i gjithë këtyre objekteve me vlera botërore ekziston, por është vetë mungesa e interesimit të guaditorve (udhëheqësve) dhe më shumë, mendoj unë, frika nga e kaluara. Ajo që ka ndodhë, është fakt dhe nuk mund të ç behët. Pra pushtimi dhe konvertimin është fakt, por në emër të këtij konvertimi nuk mund të fshihet e kaluara po aq e ndritshme sa ditët tona. Shumica e këtyre vlerave arkeologjike janë gjetur nga ekspolor të shekullit XIX e XX, por edhe rastësisht.

U lumtë njerëzve që punojnë me shpirt e zemër, në mënyre të pavarur e me shpenzimet e tyre për të nxjerre në drite diçka, për popullin e tyre, për Shqipërinë, për të ardhmen e brezave. Sa më e vjetër historia, aq më e madhe kushineta e një populli.

Literatura:

1- (Degrand “Suvenirs de la Haute - Albanie “ Paris, 1901 fq 196).

2- (Patsch “Gjendja ekonomike e kulturore e Shqipërisë”, Tiranë 1925 fq. 59).

3- (Hahn “Udhëtime nëpër viset e Drinit e Vardarit” fq 29. .

4- (D.M. Dushi “Tirana dhe rrethinat e saj” fq 143,158, 159,

5- Cordignano : “Geografia ecclesiastica dell’ Albania...”1934, fq. 159.

6 - (Gazmend A. Bakiu “Tirana e vjetër” fq. 37).

Përgatiti: **Ndoc SELIMI**

prapa sa, kur e shikon, i duket si një pikë e vogël, e cila sa vjen dhe zvogëlohet. (Në fakt, ai ka lënë veten). Një ditë, Tani i tha asaj si me shaka, por jo dhe aq: “Zina, sikur më ke parakaluar shumë! Si do të vejë kjo puna jonë?”

Kur Zina fillon të tregojë diçka, ai ndjehet shumë keq. I duket vetja një hiç, para saj. Zina mundohet ta mbrojë dhe tërhiqet ose e thjeshtëson bisedën deri në nivelin e tij. Dituritë e saj i tregon vetëm në sasi të vogla, me qëllim që ai të mos ndihet i fyer. Në rrethin e saj shoqëror, ajo e tregon nivelin e saj të lartë, por gjithmonë në mungesë të Tanit. “Tërheq frenat e dorës”.

Prioritetet e gruas janë burri dhe martesë. Trashëgimi empirike. Prandaj i duhet që gjithë jetën e saj të investojë aq shumë për t’i mbrojtur dhe pasur ato.

Jo pak njerëz mendojnë se martesë funksionon vetëm kur të dy bashkëshortët ngjizen me njëri-tjetrin, si

vëllezërit sie-meze. Të tjerë mendojnë se baza për një jetëgjatësi martesore është liria dhe hapësira midis partnerëve. Pavarësisht nga bashkimi çiftar, të dy bashkëshortët janë shumë më të ndryshëm, se sa të ngjashëm me njëri-tjetrin. Janë gjini të ndryshme, të lindur në kohë të ndryshme, në familje të ndryshme, në vende të ndryshme, në besime të ndryshme, në...aq të ndryshme, sa të duket sikur nuk kanë asgjë të përbashkët. Nëse një ditë njërit do t’i duhet që për hir të tjetrit, me hir apo me pahir, t’ia mohojë vetes të gjitha këto të ndryshme, kush mund ta mendojë se si do të jetë ky njeri!? Është e pamundur ta mendosh. Tjetërsimi i vetvetes është i pamundur. Liria për vetveten dhe partnerin është e domosdoshme. Partnerët, as nuk e rritin dhe as nuk e edukojnë njëri-tjetrin. Gjithçka që ata mund të arrijnë tek njëri-tjetri, është të pranojnë kulturën e njëri-tjetrit, karakterin e njëri-tjetrit, veçoritë individuale të

njëri-tjetrit. Çdo provë për ta ndryshuar tjetrin, jashtë dëshirës dhe vullnetit të tij, është e dështuar. Pavarësisht nga mjetet që do të përdoren. Që të prodhojnë fruta, pemët duhet të kenë distancë me njëra-tjetrën. Ndryshe degjenerojnë në pemë pa kokrra.

Pas shtatë vitesh martesë, Roza hoqi dorë nga aktivitetet e përbashkëta me burrin. Interesat e tyre ishin shumë të ndryshme. Roza kërkonte një jetë sa më aktive, për veten e vet dhe dy fëmijët. Burri kërkonte një jetë sa më të “rehatshme”, të sigurtë dhe pa telashe. Nuk i bëhej për asgjë. Në familje është rikthyer paqja. Të dyja palët ndihen mirë.

Për shumë meshkuj, rëndësi ka familja e mbyllur, brenda mureve, me sa më pak kontakte dhe lidhje me jashtë. Gratë mendojnë ndryshe. Këtu nisin konfliktet. Konfliktet midis frenimit dhe zhvillimit, hapjes dhe mbylljes. Meshkujt, në përgjithësi, kënaqen me ato që mendojnë ndërsa femrat me

ato që dëshirojnë, kur i realizojnë. Femra është gjithmonë në kërkim për veten e vet dhe familjen. Mashkullit i pëlqen “gjumi dimëror”, familja sie-meze. Kur në mes futen dhe fëmijët, të cilët natyrisht që mbështesin nënën aktive, konfliktet trashen edhe më shumë. Familja bëhet e pafat.

Meshkujt fanatikë, as që mund ta mendojnë se gruaja duhet të marrë guxim për të dalë nga dera e shtëpisë e vetme, pa një mashkull. Dhe kështu e kthejnë familjen në një kafaz për gruan. Të gjithëve na ka takuar të njohim njerëz të tillë. Nëse një familje e tillë prishet, gjë që është fare normale, si duhet menduar, e pafat? Kjo është fatkeqësi e përgatitur nga burri fanatik. Qëllimi i fanatikut është ta bëjë gruan sa më të shëmtuar dhe të paafat për sytë e të tjerëve. Prandaj shumë nga ata, e kthejnë gruan në makinë lindëse, mundësisht, një fëmijë në vit. Inteligjenca dhe shkathtësitë e gruas e trembin atë.

RRITJA EKONOMIKE SOCIALE E KULTURORE, MUNDËSIA KRYESORE PËR ULJEN DHE LARGIMI NGA KRIMINALITETIT

Nga: Luigj Shyti

Në çdo kohë ka pasur dhe ka krime të formave dhe përmasave të ndryshme, të cilat kanë kurbat e ulje ngritjes së tyre, në përhapje, në llojshmëri, edhe me pasoja negative. Me keqardhje e them se vitet e fundit kurba e kriminalitetit në krahinë e Dukagjinit ka ngritje, gjë që ka çuar edhe në konflikte, ngatrresa, të cilat kanë qenë shkak edhe për konflikte fatale, siç janë krimi kundër personit, prodhimi dhe përhapja e bimëve narkotike, armëmbajtja pa leje, të cilat e bëjnë jetën e komunitetit të vështirë, humbë besimi për punë, humbë perspektiva, krijon një amulli që nuk sjellë asgjë pozitive, por vetëm negativitet, depresion, neuroza, të cilat çojnë veprime emocionale e impulsive.

Dëgjojmë në media të ndryshme se Dukagjini është prodhues i madh, mbase kampion thuhet ndonjë herë, i prodhimit të drogës. Nuk them se nuk ka prodhim të kësaj bime dhe sigurisht bëhen përpjekje për ta futur në treg, sepse për atë qëllim prodhohet, por që të jenë kampion nuk e mendoj një gjë të tilla. Nuk kam dhe nuk kam parë ndonjë statistikë zyrtare, dhe krahasime me zona apo krahina të tjera, por një gjë duhet analizuar dhe studiuar, e cila ka të bëjë me klimën e fortë malore, sipërfaqen jo të madhe ku mund të kultivohet, në krahasim me sipërfaqen e përgjithshme të kësaj krahine, kushtet klimatike jo të favorshme për zhvillim, vështrësi në mundësinë e ujitjes, plehërimin e përpunimit në kohën e duhur, shpërndarja në territore të hapta dhe të vështira për ti shërbyer, etj. të cilat nuk favorizojnë të qenët aq prodhues, apo kampion. Sidoqoftë, sipas statistikave që dëgjojmë në media, ka prodhim, dhe për ndalimin e tij duhet të punojmë të gjithë, pasi është burim i kundërligjshëm dhe individualisht e shoqërisht i dëmshëm.

Dukagjini është krahinë, nga më maloret në Shqipëri. Ka një sipërfaqe prej 607. 59 km², shumica dërmuse e të cilës nuk mund të vihet nën kulturë.

Dukagjini, në vitin 1990, kishte katër zona me 42 fshatra dhe 18100 banorë. Sot zonat Shalë, Shosh dhe Pult përfshihen në Bashkinë Shkodër, ndërsa Shllaku, i ndarë në dy njësi administrative është i përfshirë në Bashkinë Vau i Dejës.

Dukagjini ka klimë me alternime të dukshme në periudhën verë-dimër. Vera është e freskët, por ka mjaftë raste që në pjesë të saj të jenë mjaftë nxehtë. Dimri është i ftohtë, me borë e ngrica. Në datën 10 janar 2017, në orën 09.00, sipas të dhënave satelitore, temperatura në Theth ka qenë -24°C, e për shkak të lagështirës konceptohej -26°C.

Dukagjini ka një botë bimore dhe shtazore shumë të pasur. Në këtë territor ndodhen rreth 50% të llojshmërisë së botës bimore të Shqipërisë.

Por, Dukagjini është edhe nga krahinat më të vonuara të zhvillimit në tërësinë e tij, për vetë kushtet natyrore, mos kujdesit të qeverive qendrore dhe vendore, mos kujdesit për shfrytëzimin e mundësive natyrore, si pyjeve, kullotave,

larmisë së bimësisë mjekësore, bimëve të egëra të ngrënshme, të cilat nuk janë të pakta, bimëve ngjyruese, duke përfshirë këtu edhe botën e kafshëve të egra, të shumëllojshme dhe interesante. Pa diskutim që të gjitha këto kanë një mundësi shfrytëzime të përcaktuar me ligjë, i cili duhet zbatuar me përpikmëri, sepse nuk kemi të drejt të jetojmë, e të shfrytëzojmë vetëm për veten tonë, por duhet tu lëmë edhe brezave të ardhshëm që të jetojnë normalisht. Ky është zhvillimi i qendrueshëm, pra të jetojmë vetë, por gjithnjë të mendojmë për brezat

që vinë. Tokën na e kanë lënë të parët, në përdorim, për tua lënë brezave që vinë.

Marrëdhëniet shoqërore në mjedisin dukagjinasi tradicionalisht janë ruajtur dhe vazhdojnë të ruhen edhe sot, dhe të arrijë që një barishte të na përziej, të na truhosë, të na prishë marrëdhëniet e mira që kanë qënë, dhe që duhet të jenë. Ne kemi nevojë për tu afruar njeri tjetrit në të mirë të secilit dhe të të gjithëve. Qenia afër njëri tjetrit, vëllazërisht, me mendje e zemër, na bën më të fuqishëm, më përparimtar, më të zhvilluar edhe mendërisht edhe ekonomikisht. Impulsiviteti, apo emocionet e çastit sjellin pasoja të pa riparueshme, për të cilat edhe pendohen në mos brenda oresh, brenda ditës, por akti është kryer. Nuk duhet të harrojmë fjalën e urtë popullore që përdoret në Dukagjin: "Idhnimin e nadjes lere për në mbarënjë dhe idhnimin e mbrëmjes lere për në nadje", sepse për pak i biri desh vrau babën se ishte kthyer nga mërgimi i atëhershëm (po komunikimin e sotshëm) në shtëpi në mbrëmje vonë dhe kishte ra në shtrat me të shoqen. Djali, tashmë i rritur, duke menduar se ishte ndokush tjetër mendoj ta vriste, por në momentin e fundit ju kujtua ajo fjala që përmenda pak më parë, dhe e la që të sqarohej në mëngjes dhe mirë bëri, ose "burri i urtë kurr nuk ngutet prej trimnie e jo prej tute". Trajtimi i problemeve qetësisht, pa gjaknxehtësi, pa emocione, pa impulsivitet, natyrisht, qartësisht, çon në zgjidhjen e tyre, përmirësimin e marrëdhënieve shoqërore dhe në pajtimin me ligjin. Kjo çon në zgjidhjen e problemeve personale dhe shoqërore. Në Dukagjin dhe kudo ku jetojnë ata, janë njerëz të mirë, të zgjuar, burra e gra, të rinjë e të reja, me të cilët mund të bisedohet e punohet, dhe ti hapet rrugë zhvillimit normal të krahinës të lar-

gohen nga veprimtaria kriminale që duket sikur është frutdhënëse, por që koha ka vertetur krejt të kundërtën.

Faktori kryesor për largimin nga kriminaliteti është rritja e nivelit ekonomike. Nevojat ekonomike dhe puna për ngritjen e mirëqenies, nxitë edhe një farë ambicjeje, një farë konkurrence, kur e ka ai pse të mos e kem edhe unë, etj. sepse, një thënie popullore thotë, "shesh rrushi rrushin e piqet". Zhvillimi i krahinës është pengesë e përhapjes së elementëve kriminal, si bimëve narkotike, por edhe krimeve të tjera, të cilat çojnë në pasoja të rënda

nyra nga më të mirat për një zhvillim të qëndrueshëm të krahinës. Në këtë drejtim rol shumë të rëndësishëm ka familja dhe shkolla në edukimin e fëmijëve, por është shumë e vështirë po të mos ndihmojnë shteti me punë dhe mjete në shërbim të mësimit dhe edukimit. Lidhja e shkollës me familjen është domosdoshmëri, gjithmonë dhe në çdo drejtim për edukimin e brezave. Roli i religjionit fetar është i pazëvendësueshëm në gjithë jetën e një komuniteti, dhe për pasoj edhe në luftën kundër veprimeve kriminale për minimizimin dhe largimin prej tyre.

Kujdesi për shkollën dhe shkollimin, trajnimi me përgjegjësi të lartë shkencore, metodike dhe morale i mësuesve, lidhjet me komunitetin, forcimi i bashkëpunimit edhe me masën e nxënësve, për ti bindur ata, për ti bërë të ndërgjegjshëm, dhe jo për ti frikësuar, janë domosdoshmëri në uljen e kriminalitetit, sepse në të ardhmen e afërt këta nxënës do të dalin në jetë e do të jenë pjesë aktive e komunitetit.

Por për të rritur të ardhurat janë faktor edhe infrastruktura, turizmi, sporti, veprimtari të kulturore-artistike, ecjet malore, alpinizmi, të cilat çojnë drejt minimizimit të veprimtarive kriminale, për shumë arsye. Dukagjini, është një krahinë me shumë vlera. I gjithë territori i Dukagjinit është një vend shumë interesant turizmi. Me vlerat e tij natyrore, historike, etnografike, me njerzit e tij të mirë, me gojtarinë e tyre të rrjedhshme, me këngët e veglat muzikore, me toponimet, me burimet ujore shumë të pastra, me florën dhe faunën shumë të pasur, me bimët mjekësore të shumëllojta, etj. janë mundësi zhvillimi e përparimi të papërsëritshme. Prandaj është e mundur dhe po të duam të largojmë elementët kriminal, ti vëmë në shërbimin tonë. Këtu punësohen shumë njerëz, rriten të ardhurat dhe mirëqenia e popullsisë, dhe edhe gjumi bëhet rehat. Por Dukagjini, do edhe infrastrukturë rrugore, uji të pishëm në çdo familje, energjia elektrike, shërbimi shëndetësor, rrjeti shkollor me nivel më të lartë, mbrojtja dhe menaxhimi i resurseve natyrore, si pyjeve, kullotave, bimëve mjekësore, objekteve natyrore si shpellat, lumenjtë, burimet. Të gjitha këto kërkojnë mbështetje të organizuar, trajnime, përmirësim në menaxhim e kulturë shërbimi dhe pa tjetër do të rriten të ardhurat. Kjo nuk mund të bëhet po organizimin dhe mbështetjen e shtetit, pa koordinimin e tij, pa mbështetjen e njerzëve që mund dhe duhet të merren me këtë punë.

Dukagjini është vend turizmi, është vend pune e përparimi, e për asnjë rast nuk e mendoj të jenë vend kanabisi e kriminaliteti.

Është dhe duhet për tu përshtetur me respekt policia e shtetit, për punën e saj, e cila kryhen detyra të vështira dhe me sakrificë e rrezikshmëri të madhe, por policia duhet mbështetur dhe ndihmuar sepse është për të mirën e komunitetit mbi bazën ligjore.

Mjedisi me elementë kriminal ndikon shumë në formimin e fëmijëve dhe brezit të ri. Brezi i sotëm i rritur duhet tua

Conflicts and usuries are causing many victims

A small crossing alley in the Perlat Rexhepi neighborhood of Shkodra has become the reason for contention between two families. Both families claim that they have the right to pass in that part of the land, about 1 meter wide and about 10 meters long. A Serb, who left Albania for Montenegro, had sold two houses and now two Albanian families are arguing over who owns a small plot of land between the two buildings. The dispute has degenerated and one of the neighbors, Ndue Pracja, who comes from Theth of Dukagjini, grabbed the Kalashnikov type weapon and shot to death his neighbor I.K.

The serious incident occurred on November 20, 2004.

The family of the murdered person has not reported it to the police. They have announced the death as accidental, just to get revenge according to Lekë Dukagjini's Canon. Ndue Pracja, from that day on, gathered his family and was isolated in Theth of Dukagjini, where he originates from. It is very difficult for a family of five to make a living in such conditions, so he borrows 220 000 Euros, with a 15 percent interest rate per month.

The usurers, until a year ago, acted openly and even caused many people to commit suicide. A year ago, the two sons of former Shkodra District Prefect, Paulin Radovani, fell victim to

usury. They took so much debt that the percentages reached the figures of 12 million Euros and then the police with a super operation arrested the 12

Gj. Pracja

bosses of usury in Shkodra. They had forcibly taken some of the many properties the former Prefect owned, so Radovani had denounced them.

Even now, a year later, nothing has been resolved. The two sons of the former Prefect have left Albania. One, Elton Radovani, was arrested in Paraguay and is in prison, while the other, Robert Radovani, went missing without an address. The former Prefect is

guarded by the state police, as he is in danger of death. On meanwhile, the usurers are free and continue their illegal activity of lending money at un-

N. Quku

reasonably high rates of interest.

Thus, Ndue Pracja, after receiving 220 000 Euros from usury, was only able to pay the percentages for one year. After the year 2005 this family was between two fires. On one side, they were isolated for blood feud and on the other side, they were under pressure of having their really valuable properties taken away because of the debt. Just like the Radovani fam-

ily, the Pracja family has very large fortunes. Their life gets harder and threatened every moment.

On April 6, 2009, the son of this family, Gjovalin Pracja, was obligated to go to Shkodra to meet a friend to receive an economic assistance. The avengers have noticed and followed him. A few minutes after Gjovalin Pracja entered a bar, a masked person entered with a Kalashnikov inside and instead of shooting at the target, he killed the citizen Nadir Quku. So, Quku was mistaken with the citizen Pracja. However, the years go by and the Pracja family survives.

On October 21, 2016, Ndue Pracja, 72 years of age, passed away from a heart attack. His son, Gjovalin Pracja, with his mother and two sisters, are now much closer to death. They live hiding and under terror, and their address has not been known lately. They have disappeared and no one knows about the fate of this family of four. Conflicts and usuries have claimed the lives of many Albanians. The statistics are scary. In the last 25 years, 23 000 innocent Albanians have been killed. Today, even the life of the former Prefect Radovani, who is also one of the biggest Albanian businessmen, is in danger.

The Editorial Office

INTERPOL PRENDE FORAGIDO INTERNACIONAL NO PARAGUAI

Data: 04/10/2019 - 15:10 | Categoria: Segurança |

SHARE

No dia de ontem, quinta-feira 03 de outubro de 2019, por volta das 11h:50min, policiais da Polícia Nacional do Paraguai, equipe em serviço na INTERPOL (Polícia Internacional), onde procederam a prisão de uma pessoa nascida na Albânia, identificada como sendo Elton Radovani, de 31 anos de idade, em plena via pública no Paraguai, pois contra o abordado havia um mandado de captura nível internacional.

Segundo consta nos autos, o mandado de prisão de nível internacional se deu em decorrência

de crimes de fraude bancário e financeiro e foi colocado a disposição para fins de extradição.

Ndue PRACJA

The documentary on CNN, the 12-years old: How I was trafficked

ROZA WAS DECEIVED BY HER BOYFRIEND, THE FATHER IN LAW RAPED HER.

The tutor was freed by the judge, his uncle and bought a three floor house in the village.

“The traffickers wanted me dead”. This is what the author of a documentary on the history of trafficking for prostitution of a 12 years old Albanian, Mimi Charakova, reported in an interview released to CNN. Her documentary was firstly transmitted in London, while on December of the last year got the Courage Prize of the Human Rights International Festival in New York. The history, already international, tells the story of the bad luck of Roza, the girl from Albania, who had a hard childhood, was raped by her father in law and then trafficked abroad for the sex “industry”. “She was wearing a pink shirt and her preferred shoes when she left her village in Albania. Her mother called her aloud before she got in the red “Mitsubishi” of her boyfriend, but she didn’t turn around to say “Good-bye!”. She was twelve and was mad”. This was written in the script of the documentary of the American director Mimi Charakova. The documentary is entitled “The sex price” and the script is about an Albanian story, a teenager from a village who met a boy older than her, and falls in love. Follow her dreams for a new life up to the trip to Italy by motorboat and the surprises of her destiny there. The Albanian girl. “She was Roza and was constantly raped by her father in law. She couldn’t tell her mother, because she new she would be sent away and ashamed. When they got to Italy, her boyfriend asked her to work for him as a prostitute. At first she thought he was kidding, as she left her home, her family, to stay with the one she loved, whom she dreamed to marry with. He was older and she was in love. But the man she loved brought her back to reality. He reminded her about the money spent for the trip, the false documents, dresses and everything else to make her look beautiful. She wept, while he cut her knee with a knife to make her stop. For the next seven years it was the sign to remind her he was the only one she had”. The violent and criminal story is told by the protagonist herself, who is now hiding in shelter for the trafficking victims. She told she reported her trafficker and tutor as soon as she could. “But the judge was his uncle”, the Albanian girl told. The violent author was set free, according to her. He who used her in violent

EVERY CHILD IS INNOCENT SAVE THEM FROM THE FEAR.

That is a responsibility of you too.

STOP CHILD ABUSE

ways, by beating and threats in Italy and Belgium, left Albania for a while until things “cooled down”. After the report to the police, while under social protection, Roza says she knew about her tutor that he’s free, never charged and lives in Albania. According to her, he bought a three floor house in her village in North Albania.

Forsaken. What happened to Roza was very serious. Her family denied her, her relatives called her a whore and her mother, still disappointed, doesn’t know that the first who abused Roza was the one she loved. The documentary shows Roza’s actual situation. She is kept closed in a victims rehab center, while her enriched tutor is free

and without charge. The author of the documentary, well known in the photography area, explains that she followed similar stories beyond Albania, but the story of Roza was particular. The author was gathering testimonies and materials for seven years to complete the story and realize the documentary.

